

Handläggare
Susannah Sjöberg

Telefon: 08-508 20 905

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd
2018-09-27

Tertialrapport Tertial 2, 2018 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Tertialrapport 2, 2018 med bilagor godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.
2. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,9 mnkr för avveckling av förskola och förtidsuppsägning av lokal för öppen förskola.
3. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,6 mnkr för faktiska kostnader för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning.
4. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 1,1 mnkr för förbättrings- och skötselåtgärder av Rågsveds naturreservat.
5. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,3 mnkr för klimatinvesteringar.
6. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 4,8 mnkr för trygghetsskapande åtgärder.
7. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,7 mnkr för täckning av kostnader i samband med arbete med utsatta EU-medborgare.
8. Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,6 mnkr för ränta vid investeringsprojekt.
9. Omslutningsförändringar om 59,7 mnkr godkänns.
10. Beloppsgräns för periodiseringar (interimsbokföring), fastställs till ett belopp om 20 000 kr och mer.
11. Paragrafen justeras omedelbart.

Lena Lundström Stoltz
stadsdelsdirektör

Fredrik Karlsson
ekonomichef

Ärendets beredning

Tertialrapporten har sammanställts av staben i samarbete med övriga avdelningar. Ärendet behandlas i förvaltningsgruppen den 18 september. Rådet för funktionshinderfrågor och pensionärsrådet behandlar ärendet den 21 september respektive den 24 september.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	9
1. Ett Stockholm som håller samman	9
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	9
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	15
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	23
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	27
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	28
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	31
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	32
2. Ett klimatsmart Stockholm	37
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	37
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	38
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	39
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	40
2.5 Stockholms miljö är giftfri	42
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	44
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	44
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	45
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	46
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	47
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	51
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	52
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	54
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	54
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	56
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	60
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	62
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	63
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	66

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	69
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	71
Uppföljning av ekonomi.....	72
Uppföljning av driftbudget	72
Resultatenheter	79
Investeringar	79
Försäljningar av anläggningstillgångar	80
Betydande projekt som inte är investeringar	80
Omslutningsförändringar	80
Budgetjusteringar	81
Medel för lokaländamål.....	81
Analys av balansräkning	81
Övrigt	83
Synpunkter och klagomål.....	83
Övrigt.....	85

Bilagor

Bilaga 01 Blanketsett SDN 14 T2

Bilaga 02 Ansökan om klimatinvesteringsmedel - LED Rågsveds Fritidsgård

Bilaga 03 Ansökan och ekonomisk beskrivning klimatinvesteringsmedel LED Rågsveds Fritidsgård

Bilaga 04 Uppföljning klimatinvesteringsprojekt

Bilaga 05 Resultat- och balansräkning

Bilaga 06 Ansökan om investeringsmedel för trygghetsskapande åtgärder

Bilaga 07 Åtgärdsplan och orsaksredovisning av underskott inom Beställarenheten Funktionsnedsättning

Bilaga 08, åtgärdsplan, Svedmyrabadet

Sammanfattande analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål kommer att uppfyllas helt.

Förvaltningen bedömer att 21 av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena uppfylls helt och att fem uppfylls delvis.

Som grund för ovanstående bedömning utgår förvaltningen från arbetet som gjorts inom verksamheterna, resultat av indikatorer, nämndmål och aktiviteter som utförts.

Årsprognosen visar ingen avvikelse mot budget efter resultatöverföring. Före resultatöverföring är prognosen ett underskott om 6,7 mnkr. För investeringar redovisas en budget i balans.

Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt sju mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att fem av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och två uppfylls delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *alla barn i Stockholm har goda och jämlika livsvillkor* uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna gällande förskolan uppfylls delvis. Bland annat visar resultatet på brukarundersökningen att resultatet på frågan "jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola" har sjunkit med tre procentenheter till 84 %. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo* uppfylls delvis. Detta beror på en försening för Poppelgården som innefattar 7 LSS-bostäder. Dessa färdigställs preliminärt under 2019. Projekteringen har tagit längre tid än beräknat, vilket har orsakat förseningen.

Stadsdelsnämnden har formulerat sju nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Förvaltningen bedömer att alla nämndmål kommer att uppfyllas under året.

Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt sex mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att fem av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och att ett kommer uppfyllas delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *energianvändningen är hållbar* uppfylls delvis. I och med att förvaltningen växer och tar nya lokaler i anspråk under året kommer behovet av energi sannolikt att öka i stället för att minska.

Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm. Förvaltningen bedömer

att alla nämndmål kommer att uppfyllas under året.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt fem mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att fyra av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och ett uppfylls delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva* uppfylls delvis. Antal ärenden inom försörjningsstöd fortsätter att minska. Det gäller även ärenden med sjukskrivna personer och personer med socialmedicinska skäl. Även antalet nya ärenden minskar. Personer som står långt från arbetsmarknaden och som har haft försörjningsstöd under lång tid har fortsatt svårt att komma ut i egen försörjning och förvaltningens målsättning om andel personer med ekonomiskt bistånd uppnås inte. Fler personer blir självförsörjande och antalet hushåll som har försörjningsstöd minskar. Målet för indikatorn "Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare" bedöms vara för långsiktigt och behöver ses över inför VP 2019.

Stadsdelsnämnden har formulerat fem nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Förvaltningen bedömer att fyra av nämndmålen kommer att uppfyllas helt och att ett mål kommer att uppfyllas delvis.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningens bedömning är att det arbete som utförs och pågår bidrar till att inriktningsmålet uppnås. Till inriktningsmålet har kommunfullmäktige fastställt åtta mål för verksamhetsområdet. Uppföljningen visar att sju av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och att ett av målen kommer att uppfyllas delvis.

Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor* uppfylls delvis, där förvaltningens totala sjukfrånvaro sjunker men ligger över årsmålet.

Stadsdelsnämnden har formulerat åtta nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm. Förvaltningen bedömer att sju nämndmål kommer att uppfyllas helt under året och att ett av målen kommer att uppfyllas delvis.

Förvaltningens Fokusområden

För att uppnå kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål har förvaltningen tre fokusområden:

- Attraktiv arbetsgivare
- Jämställdhet
- Bemötande

Attraktiv arbetsgivare

I syfte att vara en attraktiv arbetsgivare prioriterar förvaltningen kompetensförsörjning, arbetsmiljöfrågor och hållbart ledarskap. Förvaltningen har en partsgemensam arbetsgrupp för att ytterligare stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet samt en HR-konsult med ett särskilt

arbetsmiljöuppdrag. Arbetet med introduktion för nyanställda är en viktig insats och under perioden har bland annat introduktionen för nyanställda förbättrats.

Arbetet med handlingsplanerna för att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter. I april infördes bland annat en ny organisation inom beställarenheten för äldreomsorg. Syftet var bland annat att förbättra arbetsmiljön. En flytt till mer ändamålsenliga lokaler har genomförts och som bedöms ha haft gynnsam effekt på den psykosociala och fysiska arbetsmiljön. Inom individ och familjeomsorg barn och unga satsas det på Signs of safety som nu har implementerats på alla enheter. De olika enheterna har hälsofrämjande aktiviteter som hälsofika, promenader med mera. Inom avdelning individ och familjeomsorg vuxna har enhetscheferna regelbundna avstämningssamtal med alla medarbetare för att stämma av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar.

Förvaltningens samarbete med akademien fortsätter och fler studenter än tidigare gör sin VFU-period inom förvaltningens verksamheter.

Jämställdhet

Förvaltningen arbetar framgångsrikt med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i den ordinarie verksamheten. Syftet är att säkerställa att flickor och pojkar, kvinnor och män, ska få ta del av förvaltningens resurser likvärdigt och kunna påverka samhället och sina egna liv samt att förvaltningens verksamheter uppnår lika goda resultat för flickor och pojkar, kvinnor och män. Förvaltningen anordnar regelbundet analysverkstäder där chefer analyserar sin verksamhet för att undersöka:

- Om resurser fördelas lika mellan kvinnor och män, flickor och pojkar?
- Om lika goda resultat uppnås för kvinnor och män, flickor och pojkar?
- I del fall skillnader uppmärksammas – genomföra analys av orsak
- Föreslå åtgärder för att rätta till ojämställda mönster

Alla enheter har individbaserad statistik uppdelad på kön och under året har flera enheter påbörjat och genomfört jämställdhetsanalyser där ojämställda mönster har uppmärksamats vad gäller bemötande, kostnader för insatser och i vilka insatser som ges. Förvaltningens analyser visar att en utveckling har skett när det gäller jämställt bemötande. Förvaltningen har under perioden bland annat inlett ett arbete tillsammans med rådet för kommunala analyser, RKA, för att ta fram och redovisa ännu tydligare analyser i verksamhetsuppföljningen.

Bemötande

Förvaltningen lägger stor vikt vid det goda bemötandet. Utifrån den kartläggning av bemötande som gjorts inom försörjningsstöd har medarbetare i samarbete med en forskare arbetat fram en checklista för jämställt och jämlikt bemötande som har börjat implementeras på enheterna. Under året har förvaltningens chefer vid ett Ledningsforum (där alla förvaltningens chefer deltar) arbetat med förvaltningens fokusområde bemötande. Följande frågeställningar berördes:

- Vad är ett professionellt bemötande, både internt och externt
- Vilka metoder och verktyg finns och vad behöver utvecklas?

Cheferna tog fram en målbild för ett likvärdigt och professionellt bemötande i stadsdelsförvaltningen. Arbetet fortsätter genom att cheferna tar upp frågan på

arbetsplatsträffar, planeringsdagar med mera.

Lokalt utvecklingsprogram

I arbetet med att nå stadens vision om Ett Stockholm för alla är det lokala utvecklingsprogrammet (LUP) ett viktigt verktyg i förvaltningen. I Enskede-Årsta-Vantör är det lokala utvecklingsprogrammets geografiskt prioriterade områden Hagsätra, Rågsved Högdalen, Östberga och Dalen. Styrgruppen för LUP i Enskede-Årsta-Vantör består av representanter från exploateringskontoret, idrottsförvaltningen, kulturförvaltningen, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, Familjebostäder och Stockholms hem. Förvaltningen är sammankallande. Ytterligare samverkanspartners i programmet är arbetsmarknadsförvaltningen, stadsarkivet, SISAB och Svenska bostäder.

Programmet har under våren och sommaren fokuserat på åtgärder för tryggare utemiljöer, att människor ska mötas och invånares delaktighet och inflytande i närsamhället. Inom Fokus Hagsätra-Rågsved har dialogarbetet med parken Hagdalen pågått under försommaren och möjliggjort att flickor och pojkar, kvinnor och män kunnat framföra sina önskemål. Samråd för parken sker under hösten 2018.

Även i Östberga har dialogarbete genomförts under sommaren. Det omfattande åtgärdsförslaget från 2016 års medborgardialog har tagit form och Östberga Kulturhus har öppnat. Dialogarbetet i de prioriterade områdena har en stor roll för LUP:s målskrivningar om kvinnors och mäns trygghet, trivsel och engagemang i närområdet samt förtroende för förvaltningen och Stockholms stad.

Trygghetsarbetet i fokus Hagsätra-Rågsved fortsätter och en ny befattning som trygghetssamordnare har tillsatts för att bland annat påbörja kartläggningen av hur trygghetsarbetet ser ut och kan utvecklas. Tät samverkan sker med polisen för att skapa trygghet i den offentliga miljön.

För att förstärka arbetet med ökad trygghet i Östberga arbetar förvaltningen under året med en ny medborgardialog under rubriken En uppväxt fri från våld i Östberga med inriktning på barn 0-6 år.

Våldsförebyggande arbete

Förvaltningen arbetar på olika sätt våldsförebyggande, bland annat genom programmet mentorer i våldsprevention, MVP, och Agera Tillsammans, AT. Stadsdelsområdet, polisen och de kommunala grundskolorna (Hagsätraskolan, Rågsveds grundskola och Snösätraskolan) har under året fortsatt och utvecklat sin samverkat kring programmet vars övergripande syfte är att ungdomar och vuxna tillsammans reflekterar kring vad våld är, olika typer av våld, hur våld uppstår och hur det kan förhindras. En del i arbetsmetoden är också att utmana de stereotypa förväntningarna som finns på flickor och pojkar.

Snösätra förskolor har inlett ett våldsförebyggande arbete som kommer att ta tillvara det faktum att förskolan ofta är barnens första offentliga mötesplats där normer och värden förmedlas som barnen sedan bär med sig. I arbetet kommer metoden *Stegen* användas. Stegen fungerar våldsförebyggande genom att stävja aggressivt beteende och öva upp barnens empatiska och sociala förmåga.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Stadsdelsnämnden har formulerat sju nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman. Förvaltningen bedömer att alla nämndmål kommer att uppfyllas under året.

Förvaltningens bedömning är att inriktningsmålet uppfylls helt, att fem av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och två uppfylls delvis. Resultatet på brukarundersökningen visar att andelen nöjda föräldrar i brukarundersökningen ligger under förvaltningens årsmål. Förvaltningen kommer under hösten att analysera resultatet både på enhets- och förskolenivå.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Bedömningen görs utifrån att några av indikatorerna gällande förskolan uppfylls delvis. Bland annat visar resultatet på brukarundersökningen att resultatet på frågan "jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola" har sjunkit med tre procentenheter till 84 %. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.

Barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd

Andelen barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd fortsätter att minska. Försörjningsstöd fortsätter utvecklingen av arbetet med att dokumentera barnens situation. Barnens situation kring förskola, skola, fritidsintressen och särskilda behov dokumenteras i många ärenden. Barnens situation lyfts kontinuerligt in i det ordinarie uppföljnings- och dokumentationsarbetet. Barnkonsekvensanalyser har under perioden gjorts i alla ärenden där prövning gjorts av rätten till försörjningsstöd till hyresskuld.

Utifrån det lokala utvecklingsprogrammet (LUP) samverkar förvaltningen med stadsdelsmammorna, Jobbstart och Jobbtorg kring de cirka 30 prioriterade barnfamiljer från Rågsved som initialt valts ut i den särskilda satsningen på att få ensamstående mammor som bor i Rågsved ut i arbete/studier/egen försörjning.

Förskola

Det har skett en minskning av antal barn med deltidskontrakt i förskolan sedan införandet av reformen om barn till föräldralediga vårdnadshavares rätt till heltid i förskolan.

För att öka inskrivningsgraden på förskolorna kommer ett utökat samarbete mellan öppna förskolan och förskolorna i Hagsätra och Rågsved starta i höst. Förskolechefer och pedagoger kommer besöka öppna förskolan och informera om förskolans verksamhet. Besökare på

öppna förskolan kommer också ges möjlighet att besöka förskolorna.

Introduktionsförskolor har införts i två öppna förskolor i Rågsved och Högdalen. Här erbjuds svenska för invandrare (SFI) för föräldralediga. Språkkunskaper varvas med olika samhällsväglärande aktiviteter såsom besök på Jobbtorg och kontakt med medborgarkontoret.

Under våren har förvaltningen tillsammans med utbildningsförvaltningen reviderat handlingsplanen för övergången mellan förskola och skola. Handlingsplanen ska säkerställa en väl fungerande övergång för barnen mellan förskolans och skolans verksamheter oavsett vilken förskola barnet går i och vilken skola vårdnadshavare väljer för sitt barn.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling inom förskolan

Förvaltningen har tagit fram en handlingsplan för att öka andelen förskollärare och under våren har förvaltningen arbetat med att implementera den. Bland annat har chefer inom förskolan utbildats i kompetensbaserad rekrytering. Dessutom har den centrala stödorganisationen utökats genom att två nya specialpedagoger påbörjat sin anställning i stadsdelsförvaltningen. Handlingsplanen innehåller även åtgärder inom forskning och utveckling som syftar till att förskolan ska vara en verksamhet med hög kvalitet och en attraktiv arbetsgivare. Förvaltningen medverkar i forskningsprogrammet Flerstämmig undervisning i förskolan, ett forsknings- och utvecklingsprogram vars övergripande målsättning är att utveckla kunskap och förhållningssätt om undervisning i förskolan för att ge alla barn bästa möjliga förutsättningar till lärande. Hittills har seminarier genomförts med fokus på organisation och kollegialt lärande. Till hösten kommer programmet fokusera på undervisning i förskolan i samarbete med Malmö universitet. Programmet pågår i 3,5 år och sju andra kommuner deltar.

Skolplattformen

Införandet av skolplattformen har fortsatt under perioden och de medarbetare som under året varit på extern utbildning har börjat utbilda sina kollegor och förskolornas ledningsgrupper i skolplattformens pedagogiska verktyg. Pedagogiska verktyg togs i bruk när förskolorna startade efter sommaren. Förskolan Glasmålningen i Blåsut har under perioden testat digital närvarohantering. Pedagoger och vårdnadshavare är generellt nöjda med systemet då det underlättar planering och kommunikation. Samtliga förskolor kommer stegvis börja använda digital närvarohantering från och med oktober.

Barnrätt

Inom missbruksvården har utvecklingen fortsatt när det gäller barnperspektivet och drygt 70 % av alla grundutredningar har nu en tydlig analys av barnets situation. När det gäller remisser för boende i tränings-, försöks- eller jourlägenhet görs alltid en bedömning utifrån barnets behov. Vid allt fler beslut inom missbruksvården tas särskild hänsyn till barnens behov, såsom storlek på lägenhet och val av behandlingsinsats, för att stödja den enskildes föräldraskap och möjliggöra ett tryggt umgänge. I de utredningar som görs finns alltid rubriken Familjesituation med som förvaltningen använder för att följa sitt förbättringsarbete inom området.

Förvaltningen har granskat barn- och vuxennärenden med barn inom LSS och socialpsykiatri ur ett barnperspektiv. Resultatet visar överlag att flickor och pojkars behov av stöd och information tillgodoses i utredningarna, men att det finns utvecklingsområden. Till exempel framgår inte alltid i utredningen hur barnet påverkas av bedömningen av insatsen till den

vuxne som söker LSS-insatser och inte heller hur den vuxnes situation påverkade barnets sociala situation. I flera av ärendena framgick syskonens situation och barnets röst och synpunkter lyftes fram. Det finns dock utvecklingsmöjligheter för att säkerställa att barnens röster kommer fram ytterligare. Förvaltningen arbetar med ett utredningsinstrument som förkortas DUR (dokumentation, utvärdering och resultat) som skapar en systematisk dokumentation för socialtjänsten. I den finns frågor kring barnperspektivet integrerat. Rutinen för ärendedragning har också förändrats så att frågor om barnets situation lyfts.

För att förbättra informationen ytterligare används ett särskilt anpassat informationsbrev till barn och unga inom beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Brevet innehåller information om barns rättigheter och inflytande i Stockholms stad. Genom brevet kan barnet få information direkt från förvaltningen och det hjälper den vuxne att samtala med sina barn om insatser.

Jämställdhet

Förvaltningen har uppmärksammat att fler pojkar än flickor beviljas bistånd till fritidsaktiviteter. Ett utvecklingsområde är att säkerställa att föräldrar till flickor får information om möjligheten att ansöka om bistånd till fritidsaktiviteter.

Under året ska alla förskolor ha gjort en jämställdhetsanalys. En förskoleenhet har under perioden analyserat alla avdelningars verksamhet utomhus. Flera avdelningar observerade att pojkarna valde mer rörliga lekar och flickorna mer stillasittande. Analysen visade att pedagoger hade erbjudit mer stillasittande lekar för flickorna. Resultatet åtgärdas bland annat genom att pedagoger ska erbjuda mer rörliga aktiviteter för alla och vara mer aktiva i barnens lek för att uppmuntra och utmana varje barn. Ytterligare en åtgärd är att arbeta med flickors och pojkars förståelse att behöva vänta på sin tur.

En annan förskoleenhet beskriver att en jämställdhetsanalys lett till att den aktivitetstavla, som används när flickor och pojkar delar upp sig i olika aktiviteter, har förändrats på ett sätt som ger flickor större tillgång till byggrummet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	3,3 %			3,4 %	3,2 %	3,4 %	3,0 %	Tertial 2 2018
Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	39,7 %	1 %	38 %	38,1 %	37 %	41 %	41 %	Tertial 2 2018
Analys Redan aviserade avgångar, bland annat på grund av pension, kommer att påverka förskollärartätheten.								
Andel nöjda föräldrar				87 %		90 %	90 %	2018
Analys På frågan "jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola" har resultatet sjunkit med tre procentenheter till 84% jämfört med 87% föregående år (83 % för kvinnor och 84 % för män). Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.								
Antal barn per grupp	15 barn/avd.			15,7 barn/avd.	15,9 st	15,9	16	Tertial 2 2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,7 st			4,8 st	4,9 st	4,9	4,9	Tertial 2 2018
Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten (2-5 år)				93 %		96 %	96 %	2018
Analys Inskrivningsgraden skiljer sig åt mellan olika delar av stadsdelsområdet. Totalt sett riskerar stadsdelsområdet att inte nå målet.								
Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget				3,4		3,8	3,8	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna följa upp tillämpningen av förskolans socioekonomiska tillägg i stadens resursfördelningsmodell samt göra en kartläggning av nuvarande hantering och bedömningar av ansökningar om tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	2018-01-01	2018-12-31	
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna arbeta för att förbättra vägledning inför val av förskoleklass samt revidera riktlinjerna för övergång från förskola till skola i enlighet med skolprogrammet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Alla flickor och pojkar i Enskede-Årsta-Vantör har jämlika uppväxtvillkor och goda möjligheter till utveckling samt lärande

 Uppfylls helt

Analys

Barn i förskola

På förskolan Ädelstenen i Östberga pågår en språkutvecklingssatsning. Syftet med satsningen är att skapa en likvärdighet i pedagogernas arbetssätt kring språkutvecklande arbete och flerspråkighet samt att öka samarbetet mellan hem och förskola kring läsande. Förskolan arbetar med utgångspunkt av Skolverkets kompetensutvecklingsinsats Läslyftet. Pedagogerna upplever att de diskuterar språk och ords betydelse i större utsträckning och att det har medfört en ökad medvetenhet om vikten av ett utbyggt ordförråd. Satsningen har medfört ett mer medvetet samarbete med hemmet.

Läslyftet har använts även på andra förskolor och ett antal pedagoger har fått handledning av förvaltningens språkpedagog. Som ett resultat av både språkutvecklingssatsningen på Ädelstenen och Läslyftet arbetar fler pedagoger mer strukturerat med böcker och läsande.

Förskolorna erbjuder daglig fysisk aktivitet till flickor och pojkar, delvis i form av planerade aktiviteter så som gympa, rörelsebanor, rörelselekar och dans men också genom utevistelser på förskolegårdar och utflykter till skog och parker. Pedagogerna har sett att både de

planerade och spontana rörelsetillfällena är uppskattade hos flickor och pojkar.

Ansvaret för barnomsorg på obekväm arbetstid har tagits över av utbildningsförvaltningen, Bromma stadsdelsförvaltning och Skärholmens stadsdelsförvaltning från den 1 april 2018. Verksamheten på förskolan Terrassen för omsorg på obekväm arbetstid avslutades därmed den 30 juni 2018.

Barn och unga

Familjens hus i Högdalen öppnade i januari och erbjuder samordnat tidigt stöd (STIS) till familjer med barn 0-6 år. STIS är ett projekt samordnat av socialförvaltningen och består av föräldrarådgivare, öppen förskola samt landstingets barn- och mödrahälsovård. I Familjens hus finns en föräldramottagning som erbjuder råd och stöd till föräldrar med barn 0-17 år, Högdalens öppna förskola samt fältassistentgruppen.

Under perioden har två Alla barn i centrum (ABC)-grupper och två Kometgrupper för barn/ungdomar hållits för föräldrar i stadsdelsområdet, sammanlagt har ca 40 föräldrar deltagit. ABC är ett generellt program som riktar sig till föräldrar med barn mellan 3-12 år. Det har utifrån olika teman ett fokus på att stärka en god relation mellan barn och föräldrar. Komet 3-11 år och Komet 12-18 år riktar sig till föräldrar som upplever att det blir för mycket konflikter i hemmet och ger föräldrar verktyg för att förebygga svåra vardagssituationer och stärka relationen. Utvärderingar visar att samtliga deltagare kan rekommendera ABC respektive Komet till andra föräldrar samt att merparten (över 90%) känner sig stärkta i sitt föräldraskap.

Jämställdhet

Att undersöka sitt eget bemötande och se om det är likvärdigt och fritt från diskriminering kan innebära vissa svårigheter. Det finns incitament för att tänka att man själv har ett likvärdigt bemötande och att man är omedveten om eventuella beteende som inte är likvärdiga. För att komma bort från detta har två enheter inom Individ och familjeomsorgen barn och unga valt att anlita ett företag som ska granska medarbetarnas bemötande. Observationer påbörjades i maj och en slutrapport kommer vara klar under hösten. Ett gott bemötande är centralt för att lyckas med förändringsarbete och är därför något som ofta diskuteras på enheternas olika gruppmöten.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel besökare i öppna förskolan som anser att alla barn oavsett kön ges lika möjligheter till lärande och utveckling				92 %		90 %		2018
♀ Andel kvinnor och män som besöker öppna förskolan som känner att de har inflytande i verksamheten				91		90		2018
♀ Andel kvinnor och män som besöker öppna förskolan som tycker att alla barn, oavsett kön, ges				92		90		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
lika möjligheter till lärande och utveckling								
Andel vårdnadshavare som upplever att barnen i förskolan uppmuntras att utveckla språk						85 %		2018
Analys Årets förskoleundersökning visar att resultatet på frågan har sjunkit till 81% jämfört med 84% föregående år. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.								
Andel vårdnadshavare som upplever att den pedagogiska miljön på förskolan uppmuntrar till lek, utveckling och lärande						85 %		2018
Analys Årets förskoleundersökning visar att resultatet på frågan har sjunkit till 82% jämfört med 85% föregående år. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.								
Andel vårdnadshavare som upplever att deras barn känner sig trygga på förskolan						90 %		2018
Analys Resultatet på denna specifika fråga har sjunkit med en procentenhet till 88% nöjdhet jämfört med 89% föregående år och når inte upp till årsmålet. Varje förskoleenhet kommer att analysera resultatet på både enhets- och förskolenivå och ta fram en handlingsplan utifrån årets resultat.								
Förskolornas resultat på område "Barns språkliga och kommunikativa utveckling" i kvalitetsindikatorn (WKI)						3,6		2018
Förskolornas resultat på område "Pedagogisk miljö och material" i kvalitetsindikatorn (WKI)						3,6		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Beställaravdelningen ska vidta åtgärder utifrån funktionshinderinspektörernas återkoppling efter granskning av barns delaktighet i utredningar inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning	2018-01-01	2018-12-31	
Språksatsning på förskolan Ädelstenen	2018-01-01	2018-12-31	
Utvecklingsarbete för att stärka folkhälsan bland barn och unga i Rågsved.	2018-01-01	2018-12-31	
Workshops på temat "Hur skapar vi en likvärdig förskola" för förskolepersonal i Rågsved och Hagsåtra.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls. Målet avseende andel insatser avslutade enligt planering inom missbruksvården ser dock inte ut att kunna uppfyllas under året. Missbruksvården har under de senaste månaderna avslutat en hög andel ärenden där personen inte följt planeringen eller inte efterfrågat insats som leder till drogfrihet/nykterhet. Utfallet på indikatorn har påverkats av detta, vid T1 var utfallet 44,4 %. Målvärdet ses över inför arbetet med verksamhetsplanen för 2019.

Barn och unga

Indikatorn avseende hur många barn och ungdomar som återaktualiseras ett år efter avslutad insats visar återigen på ett resultat över det satta årsmålet. Resultatet nås med lika goda resultat för flickor som för pojkar samt oavsett ålder. Resultatet har sjunkit något sedan senaste mätningen. Att bli återaktualiserad behöver inte vara negativt då det kan vara så att brukaren vid ett andra tillfälle är mer motiverad att ta emot stöd. Det har även förts en diskussion inom avdelningen om resultatet kan bero på att insatsen varit felaktig eller eventuellt avslutats för tidigt. Förvaltningen kommer analysera detta ytterligare under hösten.

Förvaltningen har enligt lag 4 månader på sig att slutföra barnavårdsutredningar. Förvaltningen klarar det i cirka 76 % av fallen. Under 2017 var siffran under motsvarande månad (juni) 51 %. Förvaltningen ska slutföra förhandsbedömningar inom 14 dagar, vilket sker i 67 % av fallen. Även det är en förbättring jämfört med motsvarande månad (juni) 2017 då siffran var 57 %.

Ungdomar med insatsen multisystemisk teori, MST, ökar sina framgångar inom studier eller praktik. 15 ungdomar har varit aktuella för insatsen, 10 flickor och 5 pojkar. 11 av de 15 avslutade ärendena under året har nått skolmålen, av de som klarade skolmålen var nio flickor och två pojkar. MST har under året haft 8 ungdomar, 3 flickor och 3 pojkar, som aktualiserats utifrån droganvändning. Av dessa 8 har 4 nått målet att vara ren från droger i minst 5 veckor i rad.

Den positiva trenden fortsätter kring att färre barn och ungdomar placeras externt samt att antalet vård dygn minskar. Individ och familjeomsorgen barn och unga har under första halvåret gjort 64 externa placeringar, 23 flickor och 41 pojkar. Under samma period 2017 var 76 barn/ungdomar placerade. Pojkar har i snitt 112 vård dygn per individ medan flickorna i snitt har 80 vård dygn per individ. Utredningsenheten har försökt analysera orsakerna till att pojkar har fler vård dygn än flickor men har haft svårt att hitta orsakssamband. Under 2017 var fler flickor än pojkar externt placerade så det syns ingen trend avseende den könsskillnaden. Antalet vård dygn var under perioden 6 438 jämfört med 7 235 under samma period 2017. Pojkarna står för 71 % av vård dygnen hittills under året. Den positiva trenden har också lett till att avdelning individ och familjeomsorg barn och unga har vänt ett kraftigt ekonomiskt underskott till en prognos på budget i balans. En stor förklaring till det är ett målmedvetet och strukturerat arbetssätt inom hela avdelningen men främst inom utredningsenheten. Utredningsenheten verkar för att kunna erbjuda hemmaplanslösningar före placeringar utanför

hemmet. Hemmaplanlösningar förutsätter att socialsekreterarna arbetar nätverksorienterade och samverkar med olika aktörer i familjernas liv. Arbetet med säkerhetsplaneringar enligt Signs of safety möjliggör arbetet med att kunna erbjuda god kostnadseffektiv vård på hemmaplan med stöd av förvaltningens öppenvård. Enhetschefen har i nära samarbete med enhetens administratörer utvecklat kvalitén på tecknande av avtal vid placeringar. För att utöka medarbetarnas medvetenhet om kvalitet och ekonomi har avdelningen infört presentation av ledningsrapporter på APT och andra möten där medarbetarna får information om hur det går med kvalitet och ekonomi. Förklaringar till det minskade antalet placeringar är bland annat ett förändrat arbetssätt som möjliggörs av en mer stabil personalsituation. Socialsekreterarna kan nu arbeta mer nätverksorienterat och samverka i högre utsträckning med personer i familjernas nätverk vilket gynnar barnet som kan bo kvar hemma. De totala placeringskostnaderna på utredningsenheten för period jan-jul 2018 jämfört med samma period 2017 har sjunkit med 4,8 miljoner kr.

Familjens hus ska i samarbete med BVC Rågsved starta upp ett hembesöksprogram enligt Rinkebymodellen. Programmet bygger på att alla förstagångsföräldrar får sex hembesök av BVC-sjuksköterska och föräldrarådgivare. För att kunna möta det utökade uppdraget har föräldramottagningen utökats med en tjänst.

Vuxna

Målet avseende personer som får överta kontraktet på sin försökslägenhet ser ut att kunna uppfyllas. Så även för personer som bor i stödboende som flyttar till eget, mer stadigvarande och självständigt boende i träningslägenhet. Framgångsfaktorer är en utökning av de resurser som ger stöd till boende i försöks- och träningslägenheter. En särskild bo-lots, som arbetar mot ungdomar och barnfamiljer har anställts under perioden.

Antalet barnfamiljer som bor i osäkra boendeförhållanden har kraftigt minskat under perioden i och med att ett stort antal barnfamiljer kunnat flytta in i lägenheter på SHIS, stiftelsen hotellhem i Stockholm, som är Stockholms stads bostadssociala resurs. I stort sett alla barnfamiljer ställs nu i kö till SHIS om de har ett osäkert boende. Bo-lotsarna fortsätter att prioritera stöd till barnfamiljer med att hitta ett stadigvarande boende. Under perioden har det inkommit 107 uppsägningar avseende barnfamiljer. Alla har erbjudits en besöksstid hos förvaltningen men cirka en tredjedel har valt att inte komma. För att förstärka arbetet med att undvika att framförallt barnfamiljer vräks har ett arbete påbörjats med revidering och förtydligande av förvaltningens handlingsplan för det vräkningsförebyggande arbetet. Under perioden har ingen barnfamilj vränts från ett boende med eget kontrakt. Ett utvecklingsområde som framkommit inom försörjningsstödet är att besluten om boende i högre omfattning ska ha ett tydligt barnperspektiv. Arbetet fortsätter med målsättningen att ha en boendeplanering för alla personer som beviljas tillfälligt boende.

Socialt stöd till nyanlända under etableringstiden

Förvaltningens inkluderingslots erbjuder socialt stöd till stadsdelsområdets nyanlända i form av vägledning och rådgivning till individer och familjer med fokus på servicen som erbjuds i stadsdelsområdet. En stor del av arbetet har under året bestått av att erbjuda stöd till och informera de boende i det nya modulboendet i Örby där det hittills har flyttat in 29 familjer med 63 vuxna och 78 barn. Förvaltningen har informerat om barnens möjligheter att gå på förskola, information om hur vårdnadshavare ställer barnen i kö till och väljer skola samt information om olika myndigheters funktioner. Besök har anordnats till olika verksamheter

och olika evenemang som exempelvis Bandängens parklek och BäckaEventet, en idrottsfestival som anordnas av Bäckahagens skola för ungdomar. Under perioden har brev skickats till de 338 nyinflyttade nyanlända i stadsdelsområdet som inte bor i modulhusen med information om det sociala stöd som kommunen erbjuder.

Föräldraskap i Sverige (FöS) är ett nytt samhällsorienterande program som utvecklats av Stockholms stad och som riktar sig till utrikesfödda vårdnadshavare med barn i åldern 0-18 år. Under programmet deltar vårdnadshavare vid fyra träffar som handlar om familjeliv i Sverige och utgår från olika teman. Det finns även möjlighet till en femte träff kring tonåringar. Teman som tas upp är jämställdhet, barnets rättigheter, skola, barnomsorg, hälsa/ohälsa, fritid och föräldrars rättigheter och skyldigheter. Information och diskussioner varvas. Två FöS-grupper har hållits i Rågsved med 18 vårdnadshavare. Rekrytering till grupperna har skett via Rågsveds öppna förskola, stadsdelsmammorna och lärare på Rågsvedsskolan. De vårdnadshavare som deltagit tycker innehållet har varit intressant och gett dem ny värdefull kunskap. Stadsdelen kommer fortsätta erbjuda FöS till bland andra nyanlända föräldrar i samverkan med inkluderingslots och medborgarkontor.

Majoriteten av de ensamkommande barnen går i skolan och har en hög närvaro, oftast mellan 75-90 procent närvaro. Ungdomarna över 18 år har högre skolnärvaro än ungdomar under 18 år. Några ensamkommande barn och ungdomar har hög skolfrånvaro, på grund av missbruk eller annan problematik. Socialsekreteraren, god man och skolan har i dessa fall täta uppföljningar för att komma till rätta med frånvaron.

Sexuell och reproduktiv hälsa

Under våren har medarbetare på ungdomsmottagningen tagit del av en utbildning om pornografi och dess påverkan på hälsan. Personalgruppen har sedan tidigare kunskap om pornografi men saknat kunskap om senaste forskning. Frågor om pornografi är vanligt i kontakten med de ungdomar som besöker mottagningen. Upplevelsen är att den utökade kunskapen nu gör att brukarna får bättre stöd och vägledning vid frågor rörande pornografi.

Under senaste åren har förvaltningens ungdomsmottagning uppmärksammat att gruppen ungdomar som söker för samlagssmärta och vestibulit har ökat. Att tidigt få behandling för samlagssmärtan minskar oron och ökar möjligheten att fortare bli smärtfri. Samlagssmärtan kan bero på både kroppsliga orsaker och vilka känslor ungdomen har inför att ha sex. Under våren har medarbetare på ungdomsmottagningen gått en teambehandlingsmodell för ungdomsmottagningar – Huddingemodellen. Modellen är framtagen av Huddinge ungdomsmottagning och utvärderingar har visat på goda resultat. Huddingemodellen är en kombinationsbehandling där teamet består av barnmorska, kurator, läkare och ungdomen. Under behandlingstiden är besöken till barnmorska och kurator varannan vecka. Under behandlingen erbjuds par samtal. När ungdomen kan ha smärtfria samlag avslutas behandlingen.

Jämställdhet

Fler män än kvinnor har under perioden kunnat flytta från stödboende till eget boende i träningslägenhet. Fler män än kvinnor har varit aktuella för stödet i och med att de allra flesta aktuella kvinnor har ett eget boende och inte efterfrågar insatsen. För att fördela stöd och insatser mer jämställt gör förvaltningen en särskild satsning på att fler kvinnor ska kunna flytta till eget boende. Hittills under året har hälften av de remitterade kvinnorna kunnat flytta till träningslägenhet och ytterligare inflyttningar är beslutade som kommer att verkställas

under hösten. Fler män än kvinnor har fullföljt sin öppenvårdsbehandling vilket till stor del beror på att det på grund av en vakans inte varit möjligt att ta in nya i kvinnogruppen.

Inom individ och familjeomsorgen barn och unga visar uppföljningar att det inkommer fler anmälningar och inleds fler utredningar avseende pojkar än flickor. Avdelningens aktuella ärenden gäller cirka 60 % pojkar och 40 % flickor. Pojkar placeras i högre utsträckning än flickor och pojkarna får fler vårddygner i snitt. Vad de skillnaderna beror på är ännu svårt att avgöra men utifrån att det är fler pojkar som anmäls och utreds är det också logiskt att fler pojkar placeras. Varför pojkar däremot anses behöva fler vårddygner än flickor kommer analyseras under hösten av utredningsenhetens jämställdhetscoacher.

Utredningsenheten och öppenvården undersöker genom bemötandeobservationer hur medarbetarna agerar i klientmöten. Granskningen kommer att sammanställas och redovisas i höst. Utredningsenheten tar stöd av förvaltningens jämställdhetsstrateg för att utveckla arbetet med jämställdhet. Varje grupp har minst två jämställdhetscoacher som har fått i uppdrag att inspirera medarbetarna och fokusera på deras bemötande av kvinnor och män, flickor och pojkar. Målsättningen är att bli bättre på att analysera och se vad som behöver förändras i beteende och arbetssätt för att nå målet.

Fältassistenterna har rapporterat 210 individkontakter hittills i år. Under året har fältassistenterna arbetat utifrån målet att vid varje uppsökande pass ta kontakt med lika många flickor som pojkar. Fältgruppen har även fått möjlighet att fördjupa sig i hur jämställdhetsanalyser kan göras genom kompetensutveckling inom ämnet. Förvaltningen noterar att andelen kontakter med flickor är 37 procent under denna period. Detta är en ökning jämfört med början av året då flickor utgjorde 30 procent av kontakterna. Ökningen kan vara en indikation på att det förändrade arbetssättet har lett till en jämnare könsfördelning vad gäller fältassistenterna som resurs. En djupare analys behöver dock göras i slutet av året. Majoriteten av kontakterna är mellan 13-17 år och orsaken till kontakten varierar, vanligast är oro för umgänge/sammanhang, skolbekymmer, socialt avvikande uppträdande, psykiskt ohälsa, egen kriminalitet samt problematisk hemsituation.

Brukarundersökningen från 2017 visade att kvinnor kände sig mer otrygga än män på gruppboendena. Förvaltningen har gjort en jämställdhetsanalys där verksamheten har undersökt detta resultat. Två referensgrupper bildades, en för män och en för kvinnor, där frågan ställdes om vad brukarna ansåg kännetecknar trygghet/ otrygghet. Resultatet visade att kvinnor upplevde otrygghet i samband med viss nyhetsrapportering samt faktorer i omgivningen utanför gruppboendet. Åtgärder som vidtagits i verksamheten utifrån jämställdhetsanalysen är att personal och brukare ser på nyhetssändningen tillsammans och efteråt diskuterar de rapporterade händelserna, samt att otrygghet finns med som en särskild punkt på dagordningen i regelbundna brukarmöten.

En observationsstudie av handläggarnas sätt att bemöta kvinnor och män, flickor och pojkar, är genomförd inom beställarenheten för funktionshinder och socialpsykiatri. Resultatet av studien redovisas i verksamhetsberättelsen. Enhetens jämställdhetsgrupp har utvecklat checklisten för jämställd biståndsbedömning för att göra den mer ändamålsenlig. Gruppen har också hållit i normkritiska övningar för hela enheten på arbetsplatsträffar.

En uppföljning av Flottens sociala mötesplats visar att verksamheten besöks av cirka 40 personer varje vecka, lika många kvinnor som män. Målgruppen finns inom socialpsykiatrin. Uppföljningen visar en positiv utveckling när det gäller verksamhetens innehåll, utbudet av

aktiviteter med fokus på hälsa och personalens kompetens.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	85,6 %	85,5 %	85,6 %	86,8 %	85 %	85 %	84 %	Tertial 2 2018
Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri				34,87		25 %	25 %	2018
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	39,5 %	38,8 %	41,4 %	46,9 %	45 %	60 %	37 %	Tertial 2 2018
Analys Missbruksvården har under de senaste månaderna avslutat en hög andel ärenden där personen inte följt planeringen eller inte efterfrågat insats som leder till drogfrihet/nykterhet. Utfallet på indikatorn har påverkats av detta, vid T1 var utfallet 44,4 %.								
Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes				73 %		76 %	80 %	2018
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol				60 %		60 %	60 %	2018
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika				91,5 %		91 %	91 %	2018
Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak				90 %		90 %	90 %	2018
Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden						40 %	26 %	2018
Antal hemlösa				142 st		180 st	tas fram av nämnden	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med socialnämnden	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
och stadsdelsnämnderna utveckla och implementera former för det sociala stödet till nyanlända			
Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och stadens ungdomsmottagningar genomföra en särskild satsning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska implementera rutiner för att säkerställa att hänsyn tas till barnperspektivet i ärenden där en förälder/vårdnadshavare aktualiseras hos socialtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska säkerställa stödet till barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden, exempelvis genom att tillhandahålla särskilda bo-lotsar som ger stöd i bostadssökande och genom kompensatoriska åtgärder riktade till barnen	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska öka delaktigheten för målgruppen inom socialpsykiatri genom att stödja brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Alla flickor och pojkar, kvinnor och män lever ett självständigt liv

 Uppfylls helt

Analys

Barn och unga

Utredningsenheten vid avdelning individ och familjeomsorg barn och unga har granskat 22 utredningar (6 flickor och 16 pojkar) och kan konstatera att 4 flickor, 13 pojkar, 13 mammor, och 6 pappor varit delaktiga i att formulera sina mål med insatsen. Av de föräldrar som inte deltog i att formulera sina mål var 9 inte vårdnadshavare. Resultatet visar att brukarna i hög utsträckning är delaktiga i att formulera sina mål, vilket lägger god grund för högre måluppfyllelse med insatsen.

Föräldramottagningen i det nyöppnade Familjens hus har märkt ett ökat inflöde i takt med att mottagningen har blivit mer känd bland samarbetspartners och medborgare. Kontakterna avser barn i alla åldrar men med en tyngdpunkt på åldrarna 0-5 år, något fler pojkar än flickor. Bland föräldrar som nyttjat samtalstillfällena är majoriteten mammor som blivit rekommenderade mottagningen av socialtjänsten. Andra kontaktvägar uppges vara eget initiativ, via barnavårdscentral, mödravården, skolkurator, barnpsykiatri och öppna förskolan. Kännedomen om att mottagningen finns verkar vara stor, vilket ökar sannolikheten att många föräldrar och barn ska nås tidigt och erbjudas det stöd de efterfrågar.

Förebyggande ungdoms- och fritidsarbete

Under perioden har fritidsgårdarna samarbetat med lokala föreningar och organisationer för att underlätta ungas deltagande i föreningsidrott, bland annat med Karateklubben, Fryshuset - Backa systerskapet, Afrobeat dance, Stadsmuseet och Enschedalen.org. Aktiviteterna har skett i blandade grupper, grupper med bara tjejer samt grupper med bara killar. Fritidsledarna efterfrågar barnens och ungdomarnas önskemål om olika verksamheter och uppmuntrar besökarna att ta egna initiativ.

Vårdnadshavare till barn i årskurserna 6-9 har inför sommarlovet fått brev med tips, råd och information om vart de kan vända sig för stöd och hjälp med sin tonåring. Brevet har skickats

ut av stadsdelsförvaltningen till alla vårdnadshavare genom de kommunala och fristående grundskolorna. Förvaltningen har även tagit fram en katalog om sommarlovsaktiviteter i stadsdelsområdet, denna har samtliga elever i de kommunala grundskolor som ligger inom stadsdelsområdet fått ett eget exemplar av.

En tjejgrupp har startats och gruppen planerar verksamheten på Hagsåtra fritidsgård tillsammans med personal och fritidslots. Ett annat gott exempel på hur ungdomars utveckling har möjliggjorts är ett samarbete med den ideella föreningen Local Hero (en förening bestående av flickor) där föreningen i samarbete med personal på fritidsgården planerade och genomförde Gårdsfesten på Högdalens fritidsgård vid skolavslutningen. I planeringen för den festen fokuserade förvaltningen specifikt på att engagera flickor, både vad gäller uppträdanden och teknik.

Vuxna

Inom arbetet med sociala insatsgrupper (SIG) för vuxna är för närvarande 13 män och två kvinnor aktuella. Under året har hittills 6 personer avslutats, varav 4 enligt plan, vilket innebär en social stabil situation med sysselsättning, ordnat boende och en period av minst 6 månader utan återfall i kriminell aktivitet. De avslutningsintervjuer som gjorts visar nöjdhet med det sociala stöd som getts och stödet med myndighetskontakter.

I början av sommaren startade insatsen spelmissbruksbehandling på öppenvården. En erfarenhet som gjorts av de som hittills sökt hjälp är att flera av dem också har en aktuell alkoholproblematik, vilket lett till en genomlysning av utformningen av insatserna.

Enheten för Socialpsykiatri projekt för brukare med samlarsyndrom har fortsatt. Metoden har prövats i arbetet med brukare. Resultatet är positivt och visar att brukarna är mer motiverade till förändring. Teamet som arbetar inom projektet har under tre tillfällen i maj-juni bjudits in av socialförvaltningen och äldreförvaltningen för att föreläsa om framtagandet av metoden och framgångsfaktorer med projektet för brukare med samlarsyndrom. Över 430 medarbetare inom staden tog del av föreläsningarna. Förvaltningen ser ett ökat intresse av metoden från andra stadsdelsförvaltningar och kommer se över möjligheten att arbeta med fler brukare kopplade till metoden.

För att säkerställa att alla maträtter som lagas och iordningsställs inom gruppbostäderna följer näringsrekommendationerna, samt bidrar till jämlika och hållbara matvanor, har arbetet med en receptpärm påbörjats i samarbete med brukare och förvaltningens dietist. Pärmen ska användas för att ge idéer och uppslag åt personal när de ska laga mat med/åt brukarna. Genom att dietist kvalitetssäkrar recepten blir måltiderna inom våra gruppbostäder säkrade så att de innehåller rätt näringsvärde och följer de nordiska näringsrekommendationerna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel deltagare som kan rekommendera föräldrautbildningen ABC till andra				100 %		90 %		2018
Andel deltagare som kan rekommendera föräldrautbildningen				100 %		90 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Komet till andra								
♀ Andel flickor och pojkar som besökt Ungdomsmottagningen som upplever att de fått ett bra eller mycket bra stöd				98,1 %		97 %		2018
♀ Andel flickor och pojkar som tycker att de har inflytande och är delaktiga på fritidsgården				100		80 %		2018
♀ Andel flickor och pojkar som är nöjda med fritidsgårdarnas verksamhet				92,5		90 %		2018
Andel flickor som besöker fritidsgårdar				32,9		40 %		2018
Andel föräldrar som upplever att relationen till barnen har stärkts efter avslutad ABC-kurs	90			90	90	90 %		Tertial 2 2018
♀ Andel kvinnor och män som bor i stödboende som flyttar till eget boende i träningslägenhet				75 %		20 %		2018
♀ Andel kvinnor och män som fullföljer öppenvårdsbehandling	41,1 %	46,4 %	23,5 %	46,4 %	45 %	45 %		Tertial 2 2018
♀ Andel kvinnor och män som tycker att stödet de fått beviljat av Enheten för utredning och öppenvård vuxna har inneburit en förändring till det bättre				95 %		90 %		2018
♀ Andel personer som avslutas inom social insatsgrupp (SIG) som fullföljt sin planering	45,1 %	46,7 %	50 %		44 %	38 %		Tertial 2 2018
♀ Andelen nöjda omsorgstagare inom socialpsykiatri i egen regi				81,88 %		90 %		2018
♀ Andelen omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs inom socialpsykiatri i egen regi				84,89 %		90 %		2018
♀ Andelen trygga omsorgstagare inom socialpsykiatri i egen regi				83,94 %		90 %		2018
Antal barnfamiljer med eget kontrakt på bostad som vräks						0 st		2018
Analys Under tertial 1 vräktes två barnfamiljer. Under tertial 2 har ingen ytterligare barnfamilj vräpts.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal unga kvinnor som beviljas stöd via SIG				2		4 st		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Som ett led i att säkerställa den enskildes möjlighet till ett så självständigt liv som möjligt anställs en arbetsterapeut inom beställaravdelningen.	2018-01-01	2018-12-31	
Analys Aktiviteten genomförs genom stadsdelens medverkan i projekt "Tryggt mottagande i hemmet" där en arbetsterapeut ingår i och leder teamet.			
Uppföljning månatligen av att förhandsbedömningar och utredningar kring barn och unga görs inom lagstadgade handläggningstider.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls. Förvaltningen har under året bedrivit en rad olika trygghetsskapande processer.

Lokalt utvecklingsprogram

Det lokala utvecklingsprogrammet (LUP) har under våren och sommaren fokuserat på åtgärder för tryggare utemiljöer, att människor ska mötas och invånares delaktighet och inflytande i närsamhället. Inom Fokus Hagsätra-Rågsved har dialogarbetet med parken Hagdalen pågått under försommaren och möjliggjort att flickor och pojkar, kvinnor och män kunnat framföra sina önskemål. Samråd för parken sker under hösten 2018. Även i Östberga har dialogarbete genomförts under sommaren. Det omfattande åtgärdsförslaget från 2016 års medborgardialog har tagit form och Östberga Kulturhus har öppnat hösten 2018. Dialogarbetet i de prioriterade områdena har en stor roll för LUP:s målskrivningar om kvinnors och mäns trygghet, trivsel och engagemang i närområdet samt förtroende för förvaltningen och Stockholms stad.

Trygghetsarbetet i fokus Hagsätra-Rågsved fortsätter och en ny befattning som trygghetssamordnare har tillsatts för att bland annat påbörja kartläggningen av hur trygghetsarbetet ser ut och kan utvecklas.

Tät samverkan sker med polisen för att skapa trygghet i den offentliga miljön. Förvaltningen har tagit fram underlag för stadsledningskontorets ansökan till polisen om utökat förordnande för ordningsvakter inom Enskede-Årsta-Vantör.

En uppväxt fri från våld

För att förstärka arbetet med ökad trygghet i Östberga arbetar förvaltningen under året med en ny medborgardialog under rubriken En uppväxt fri från våld i Östberga med inriktning på flickor och pojkar 0-6 år. Under vårens planeringsarbete genomförde medborgardialogens projektgrupp bland annat målgruppsanalys, förankringsarbete och förberedelser för uppstart av intervjuer. Under tertiäl två påbörjades perspektivinsamlingen och ett 40-tal intervjuer genomfördes med vårdnadshavare och boende i Östberga, med politiker, tjänstepersoner samt andra aktörer i området. Responsen på medborgardialogen har varit positiv och många av de intervjuade har uttryckt att de tycker att frågan är viktig. Arbetet fortlöper under hela 2018 med fortsatta intervjuer samt arbetsgrupper för att ta fram åtgärdsförslag.

Samverkan

Förvaltningen fortsätter samordna den samverkan som sker med fastighetsägare och stadens förvaltningar och bolag. Under perioden har miljön runt Östberga torg förbättrats i syfte att skapa levande och trygga miljöer. Bland annat har stadsodlingen utökats, vilket skapar nya mötesplatser. Förvaltningen samordnar direktutskick till boende och verksamma i Östberga om vad som är på gång inom stadens olika verksamheter och projekt i området, vilket är en åtgärd utifrån tidigare medborgardialog. Östberga community center (ÖCC) har förberett och genomfört sommartorg Östberga i samarbete med fritidsgården/parklek, öppna förskolan, Fryshuset, Östbergaskolan, fältgruppen med flera.

Rågsved community center (RCC) har återställts efter en vattenskada och i Dalen har verksamheten fått tillgång till den nya lokalen för Dalen community center (DCC) på Dalgränd 13. Medarbetarna arbetar med att iordningställa och inreda lokalerna. Uppdragsbeskrivningen för RCC/DCC innehåller mer uppsökande verksamhet än tidigare och förvaltningen har haft möten med flera samarbetspartners, exempelvis Jobbtorg, sociala insatsgrupper (SIG), enheten för öppenvård och behandling (missbruk) för att planera samarbete i det uppsökande arbetet och gemensamma aktiviteter till hösten. Inom ramen för arbetet har förvaltningen arbetat uppsökande i Dalen och Rågsved och introducerat sig för lokala aktörer, bibliotek, föreningar mm. Under perioden har de också haft coachande kontakt med 10 ungdomar.

Våldsbejakande extremism

Arbetet med att implementera handlingsplanen för att förebygga våldsbejakande extremism pågår. Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts för personal så att de lättare kan upptäcka våldsbejakande extremism och ge stöd till personer som vill lämna extremistiska miljöer, samt till deras anhöriga. Vidare utbildas personalen i den stadsövergripande vägledningen som stadsledningskontoret har tagit fram för att göra förvaltningarnas arbete så lika som möjligt.

Fördelning av statligt anslag för krisberedskap

Förvaltningen har tilldelats extra statligt anslag för krisberedskap. Medlen har använts för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys. Ett antal nya riskområden identifierades och åtgärder på samtliga risker togs fram. Planering för extraordinär händelse gällande en flaggaktion har skett vid ett tillfälle. Samverkan och samordning inom kommunens geografiska område avseende kommunikation och gemensam inriktning har bland annat skett inom förvaltningens POSOM-grupps möte i april. Medel har även använts till planering av en krisövning som ska genomföras inom POSOM-grupp och förvaltningens resursgrupp i november. Fortbildning i kris- och katastrofpsykologi har genomförts för förvaltningens resursgrupp.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor ♀				64 %		76 %	76 %	2018
Stockholmarens nöjdhet med rent och städ ♀				61 %		70 %	70 %	2018
Stockholmarens nöjdhet med skötsel av park och grönområden ♀				61 %		74 %	70 %	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommunstyrelsen ska i samarbete med trafikinämnden och stadsdelsnämnderna verka för ökad trygghet i stadens utemiljöer med fokus på situationell brottsprevention	2018-01-01	2018-12-31	
Kommunstyrelsen ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp och förvalta de lokala samverkansöverenskommelserna med polisen	2018-01-01	2018-12-31	
Trafikinämnden ska, i samarbete med stadsdelsnämnderna, verka för en tryggare utemiljö genom exempelvis förbättrad belysning, parkmöbler och genom att hantera växtlighet i det offentliga rummet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män, som bor och besöker stadsdelsområdet, känner sig trygga i de olika stadsdelarna och upplever dem som levande

 Uppfylles helt

Analys

Förvaltningen har under perioden fortsatt med dialogarbetet kopplat till utvecklingen av Östberga kulturhus, som påbörjades oktober 2017. Idén om ett allaktivitetshus var ett av förslagen som fördes fram i den medborgardialog som genomfördes i Östberga under 2016. En namntävling har genomförts och huset får namnet Östberga kulturhus. Verksamheten i huset sker i samarbete mellan stadsdelsförvaltningen, kulturförvaltningen och Svenska Bostäder. I huset finns Östbergas nya bibliotek, fritidsgård, öppen förskola och fältassistenter. Det kommer också att vara enkelt för föreningar och andra grupper att använda lokalerna för sina aktiviteter.

De sommarjobbade ungdomar som haft i uppdrag att föreslå åtgärder i Högdalen har getts möjlighet att påverka stadens trygghetsarbete och har även gett förvaltningen och stadsdelsnämnden perspektiv på hur stadsdelen uppfattas av de som vistas i den. Andra ungdomar som sommarjobbat i förvaltningen har haft i uppdrag att komma med förslag om hur det kan bli lättare att hitta till attraktiva platser i Högdalen då forskning visar att om det är lätt att hitta i ett område skapas trygghet vid vistelse i den offentliga miljön. Förslagen berör ett flertal aktörer i området, både kommunala och andra, och samordning sker från

förvaltningens sida för att förverkliga åtgärdsförslagen.

Under perioden arrangerade förvaltningen parkernas dag i Bandängen och i samband med detta firades att Enskede- Årsta- Vantör nu har mer än 100 000 invånare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Erbjuder föreningar och bolag utbildningar för att förebygga våld och öka kunskapen om våldsutsatta	2017-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen kommer söka medel ur trygghetsfonden för trygghetshöjande åtgärder, såsom t.ex. belysning och trygghetsröjningar.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska främja och underlätta skapande av gatukonst i stadsmiljön.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska ha en nära dialog med förskolor och skolor i samband med parkutvecklingsprojekt.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska i samverkan med Trafiknämnden genomföra åtgärder från stadens gångplan.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska utveckla tillämpningen av medborgardialoger kopplade till parkutvecklingsprojekt.	2018-01-01	2018-12-31	
Implementera Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds handlingsplan mot våldsbejakande extremism.	2018-01-01	2018-12-31	
Implementera Stadens trygghets- och säkerhetsprogram.	2018-01-01	2018-12-31	
Information rörande stadens städgaranti ska tydliggöras. Stadens städgaranti innebär att städning och tömning av offentliga papperskorgar ska ske inom 24 timmar efter anmälan.	2018-01-01	2018-12-31	
Neutraliserande fotarbete, fler människor befinner sig ute i stadsdelsområdena på olika tider, för att skapa trygghet.	2017-01-01	2018-12-31	
Samarbete med Idrottsförvaltningen om jämställda, attraktiva och trygga motionsplatser samt träffpunkter	2017-01-01	2018-12-31	
Samarbete mellan skola och socialtjänst med ett våldsförebyggande arbete - MVP	2017-01-01	2018-12-31	
Undersöka möjligheterna till vidare upprustning av Ädelstenens utemiljö	2017-01-01	2018-12-31	
Utreda och föra dialog med invånarna om vad som behövs för att göra utemiljön tryggare	2017-01-01	2018-12-31	
Utveckla den fysiska miljön och samarbetet mellan fastighetsägarna i området. Ska ske tillsammans med Trafikkontoret, SISAB, Svenska bostäder och bostadsrättsföreningarna.	2018-01-01	2018-12-31	
Utveckla lokaler för konferenser och arbetsmöten	2017-01-01	2018-12-31	
Utveckla samverkan med stadens bostadsbolag kring arbetet med störmingsfrågor	2017-01-01	2018-12-31	
Utveckla Östberga Torg för ökad trygghet och med fler aktiviteter som främjar möten människor emellan. Ska ske tillsammans med Trafikkontoret, SISAB, Svenska bostäder, Stadsbyggnadskontoret, Kulturförvaltningen, Utbildningsförvaltningen och i dialog med invånare.	2018-01-01	2018-12-31	
Utvärdera projektet med elektroniska grillar som placerades i parkerna Utkiksberget och Stacken under 2017. Detta kan sedan utgöra underlag inför eventuella framtida satsningar på elektroniska grillar i stadsdelsområdets parker.	2018-01-01	2018-12-31	
Verka för samordning av skötsel, underhåll och investeringar av den offentliga miljön	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Öppna ett Allaktivitetshus i Östberga	2018-01-01	2018-12-31	
Öppna Familjens Hus i Högdalen	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppnås delvis. Detta beror på en försening för Poppelgården som innefattar 7 LSS-bostäder. Dessa färdigställs preliminärt under 2019. Projekteringen har tagit längre tid än beräknat, vilket har orsakat förseningen.

Barnrätt

För att stärka arbetet med barnens perspektiv arbetar förvaltningen med framtagande och implementering av lekvärdesfaktor, ett verktyg för att kvantitativt bedöma en förskolas utemiljöer. Modellen hjälper till att sätta ett numeriskt värde på exempelvis möblering, tillgång till olika material och relationen mellan inomhus och utomhus, vilka sammantaget blir gårdens lekvärde. Detta skapar tydligare bedömningsgrunder av planerade förskolor samt en möjlighet att jämföra befintliga gårdar med varandra. Under året har arbetet startats upp och förvaltningen bedömer att det kan färdigställas under nästa år.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				0		6	tas fram av nämnden	2018
Analys Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppnås delvis. Detta beror på en försening för Poppelgården som innefattar 7 LSS-bostäder. Dessa färdigställs preliminärt under 2019. Projekteringen har tagit längre tid än beräknat, vilket har orsakat förseningen.								

Nämndmål:

Kvinnors och mäns behov av bostäder tillgodoses oavsett funktionsnivå och ålder

 Uppfylls helt

Analys

Inom Fokus Hagsätra-Rågsved har dialogarbetet med parken Hagdalen pågått under försommaren och möjliggjort att flickor och pojkar, kvinnor och män kunnat framföra sina önskemål. Samråd för parken sker under hösten 2018.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen kommer under året arbeta fram ett metodstöd för lekvrädesfaktorer i förskolors utomhusmiljöer	2018-01-01	2018-12-31	
Inom ramen för fokus Hagsåtra-Rågsved arbeta aktivt med LUP i syfte att utjämna skillnader.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Framgångsfaktorer

Några av framgångsfaktorerna som gör att fler pojkar och flickor tar del av förvaltningens aktiviteter är:

- Fritidsgårdarna i stadsdelsområdet arbetar kontinuerligt med att fråga besökare vad de vill göra på fritidsgården för att kunna erbjuda relevanta och intressanta aktiviteter.
- Fritidsgårdarna håller regelbundna gårdsmöten och diskussionstillfällen med besökarna.
- Fritidsgårdarna arbetar aktivt med att involvera föreningslivet i närområdet att medverka i aktiviteter. Detta görs för att få ungdomar att börja med de olika aktiviteterna som erbjuds men även för att fånga upp besökarnas intressen.

Under perioden har bland annat 124-festivalen genomförts i Rågdalens parklek i Rågsved, en kostnadsfri festival med många besökare.

Utegymp

Inom stadsdelsområdet finns åtta utegymp på parkmark som underhålls av förvaltningen. Utegympen ligger på Svärdslångsvägen och Orrfjärdsgränd i Årstaskogen, i Lisebergsparken i Östberga, i Vårflodsparken på Enskedefältet, på Götaforsvägen i Stureby, i Bandängen, på Vrenavägen i Högdalen samt i parken Fjädern i Rågsved. Därutöver planeras ett utegymp på Blåsutvägen i Blåsut.

Jämställdhet

Under året har förvaltningen gjort en genomlysning av stadsdelsområdets fritidsgårdar (Rågsved, Hagsåtra, Kvartersgården Dalen) beträffande personalens bemötande av flickor och pojkar i verksamheten. Observationerna visar att besökarna i hög grad uppskattar gårdarna och personalens bemötande. Den kvantitativa och kvalitativa analysen pekar dock på skillnader när det gäller hur flickor och pojkar välkomnas till gårdarna. Pojkarna får ett varmare och tidsmässigt längre välkomnande och avsked från gården. Dessa skillnader är statistiskt signifikanta. Den största skillnaden i välkomnandet är att personalen hade en skämtsam jargong i samband med välkomnandet av pojkarna. Analyserna tyder också på att det är vanligare att personal interagerar med pojkar på gårdarna än med flickor. Flickor och

pojkar utförde ofta olika typer av aktiviteter. Ungdomarna själva pekar ut viktiga kvaliteter när de beskriver vad de uppskattar hos personalen och det bemötande som finns, vilket är användbart för fritidsgårdarnas fortsatta utvecklingsarbete. Utifrån rapporten kommer verksamheterna att arbeta vidare med spridning av undersökningens resultat och dess rekommendationer under hösten.

Besöksmätningar i stadsdelsområdets större parker har genomförts för att observera användarmönster med särskild fokus på jämställdhet och tillgänglighet. Mätningarna genomfördes dagtid under sommaren 2018. I tabellen nedan går det att utläsa resultatet från besöksmätningarna. Totalbeloppet tar hänsyn till att kategorin rullstolsburna även ingår i övriga kategorier. Tabellen visar att under mätningarna besökte fler kvinnor än män parken och att grupperna flickor och pojkar var jämnstora, medan det är ett relativt lågt antal rullstolsburna i parkerna.

	Antal	Procent
Kvinnor	295	31,20%
Män	262	27,70%
Flickor	194	20,50%
Pojkar	194	20,50%
Rullstolsburna	16	1,70%
Totalt	945	100

För att öka kompetensen kring jämställdhet vid gestaltning och planering av offentliga miljöer kommer en workshop i ämnet att hållas för medarbetarna som arbetar med lokaler och stadsmiljö.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter				90 %		80 %	79 %	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har en meningsfull fritid

 Uppfylls helt

Analys

Fritid

Förvaltningen har arrangerat en mängd aktiviteter via fritidsgårdarna. Aktiviteterna formas utifrån ungdomarnas och personalens önskemål, sistnämnda för att komplettera med inslag som ungdomarna själva kanske inte tänker på eller vet om att de finns. Verksamheterna har förslagslådor där ungdomarna skriver förslag på aktiviteter som fritidsledarna sedan genomför med ungdomarna. Lovaktiviteter annonseras i sociala medier, lokal affischering och på

hemsida för att informera om vad som planeras och locka nya målgrupper till verksamheten. Alla kvällsverksamheter har under perioden ägnat sig åt mycket rörelseaktiviteter, bland annat pingis, basket, innebandy och fotboll.

Förvaltningen erbjöd ett stort utbud av sommarlovsaktiviteter för barn och ungdomar. Sommarbussen har erbjudit mängder med sport- och fritidsaktiviteter och turneringar på kommunens anläggning Simpvik på Gålö. Besökarna har också haft möjlighet att förbättra sin simkunnighet i samverkan med en förening som haft simledare på plats.

124-festivalen genomfördes i Rågdalens parklek i Rågsved 8-9 augusti. Målet var att skapa en rolig festival med mycket aktiviteter och en låg tröskel för att våga prova nya saker. Allt var kostnadsfritt för besökarna. På scenen uppträdde både lokala och mer etablerade artister. Dansföreställningar med lokala ungdomar och barn, en hel del av dem spontana, var ett populärt inslag. På området fanns också idrottsaktiviteter att prova på som till exempel volleyboll, fotboll, basket, parkour, boxning, dans och Bumperball. Andra aktiviteter som erbjöds besökarna att prova var schack, pyssel, hennamålning, flätning med mera.

Festivalen var välbesökt och uppskattad. Prova på-aktiviteterna lockade en yngre publik, medan scenen en äldre, särskilt i slutet av dagen.

Ombyggnation

En besiktning av Svedmyrabadet har genomförts under perioden. Svedmyrabadet erbjuder bad och varmvattenträning för rehabilitering samt för personer med olika funktionsnedsättningar. Från besiktningen framgår att det finns vissa underhållsbehov.

En offert har inkommit gällande omfogning av bassängen, byte av bomplattor samt flytt av en nedgång till bassängen. Detta arbete uppgår enligt offert till 45 500 kr. Utöver detta uppskattar förvaltningen att det kan krävas ytterligare 2 000 000 kr för omfogning i duschutrymmen, byte av duschblandare, analys och eventuella åtgärder av betongstrukturen samt underhållsåtgärder kopplat till reningssystemet. Denna kostnad behöver utredas vidare och kan därefter korrigeras.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel som tycker att det finns goda möjligheter till spontanidrott i stadsdelsområdet.				77 %		81 %		2018

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Förskola

Förvaltningens förskolor har under perioden uppmärksammat barns olika kulturella ursprung genom att lyssna på böcker på olika språk, sånger med mera. Förskolorna har även arbetat med barnens egna berättelser och föräldrarna har varit delaktiga i arbetet.

Pedagoger har sett och dokumenterat att flickor och pojkar visar stor glädje och nyfikenhet över att ta del av och själva få skapa kulturuttryck i olika former.

Flickor och pojkar i förskolan erbjuds eget skapande genom bland annat drama, musik och rörelse. Genom kulturellt skapande får de använda fantasin och uttrycka sig på olika sätt. Projektarbeten inkluderar ofta olika kulturuttryck för att undersöka och lära om de olika ämnen som finns i projektet.

Professionella kulturupplevelser erbjuds på och utanför förskolan så som teater, konstatställningar, besök till bibliotek och museum.

Barn och unga

De öppna förskolorna erbjuder många olika kulturaktiviteter. Bland annat har skapardagar anordnats och midsommarafton firades tillsammans med Stureby sjukhem. Barnboksbibliotekarierna har besökt verksamheterna och haft sagostunder. Flera utflykter har genomförts.

Kulturcoachernas grupp som arbetar med kulturstöd för unga har utökats med ytterligare en coach utbildad av kulturförvaltningen och är nu fyra coacher. Under året har en handfull ansökningar om att genomföra kulturprojekt lämnats in. Under våren har förvaltningen, utifrån en idé som kom från flickor i stadsdelsområdet, arrangerat gärihäng/tjejforum. Tjejforum har anordnats två gånger under vårterminen med hjälp av fritidslotsen och en inbjuden resurs från Stockholmsidrotten för samverkan. Gärihäng har anordnats på Rågsveds fritidsgård och på Hagsätra fritidsgård. Det har varit mycket uppskattat bland flickor och kvinnor i området. Det har kommit över 20 deltagare per gång och det har varit ett brett åldersspann bland deltagarna, cirka 13-29 år. På träffarna har det anordnats workshops utifrån önskemål från deltagarna. På vårterminens träffar har ”Stoppa ryktet – en workshop emot ryktesspridning och fördomar” och en poesiworkshop anordnats.

Förvaltningen anordnade en sommarfestival för barn och unga i stadsdelen Dalen. Festivalen Fest-i-Dalen genomfördes den 10 augusti i direkt anslutning till Rågsveds 124-festival och lockade 525 personer i alla åldrar, 53 % var flickor/kvinnor och 47 % var pojkar/män. Både fritidsledare och ungdomar involverades i planering och utförande av festivalen. Ungdomar stod för uppträdande själva.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter				69 %		75 %	74 %	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har tillgång till kultur och skapande aktiviteter

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens fritidslots , inom ramen för projektet fritid i centrum, under året samlat och haft dialog med flickor och pojkar (främst flickor) i högstadieskoleåldern som haft olika förslag på kulturaktiviteter och andra aktiviteter. Det resulterade bland annat i en idé om en festival för familjer i området. Familjerna har med hjälp av fritidslotsen planerat, sökt kulturstödspengar, förberett, och genomfört Familjens Dag på Älvsjöbadet.

Fritidsgårdens musikstudio i Rågsved har renoverats under sommaren av studiotekniker från Rågsved och Hagsätra tillsammans med feriearbetare. Flera av ungdomarna som deltagit och lärt sig att göra musik har uppträtt på festivaler, centrumdagar och konserter under sommaren.

Mellanstadieverksamheten i Östberga medverkade i en filmtävling med Stockholm Filmfestival (Filmfestival Junior) och ett av de fyra bidragen som skickades in vann första pris.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Ökad rättssäkerhet och tillgänglighet

För att öka rättssäkerheten och tillgängligheten för den enskilde har en ny organisation införts inom beställarenheten för äldreomsorg. Det nya arbetssättet ska bland annat säkerställa årliga individuppföljningar som leder till att den enskilde får insatser som motsvarar aktuella behov.

Invånarnas tillgänglighet till biståndshandläggare förbättras genom den nya organisationen där en särskild mottagningsgrupp bildats. Omorganisationen ska utvärderas under hösten.

Måltidssituationen och äldres möjlighet att påverka sin situation på vård- och omsorgsboenden

Beställaravdelningens uppföljningsgrupp har under perioden gjort oanmälda besök i fyra vård- och omsorgsboenden inom stadsdelsområdet. Fokus har varit måltidssituationen och de äldres möjligheter att påverka sin situation. Besöken visade att de äldres önskemål om tid för sänggående respekterades i alla besökta boenden. Besöken visade även att måltidssituationen i de flesta fall var lugn och att möjligheten att vara delaktig i och påverka måltidssituationen har förbättrats samt att dukning och servering uppfattades som trevlig. Ett utvecklingsområde i vissa boenden var anpassningen av personalens schema till middagen.

För att utbilda personal inom hemtjänst i enklare matlagning och matens betydelse för äldre har förvaltningens dietist i samarbete med kostenheten genomfört utbildning vid tre tillfällen för hemtjänstpersonal. Maträtterna har lagts upp i förvaltningens e-tjänst Nollvision undernäring för att möjliggöra att personalen ska kunna använda sig av recepten i samband med matlagning hos brukare.

Friskvård och aktiviteter

En hälsovecka har arrangerats inom den förebyggande verksamheten, då äldre erbjöds aktiviteter så som balansträning, hälsolunch och föreläsningar om hälsa och träning. Deltagarna, 367 kvinnor och 43 män, uppskattade framförallt de nya träningsformerna som erbjöds. För att inspirera äldre i stadsdelsområdet att besöka den förebyggande verksamheten anordnades i april en välbesökt och uppskattad minimässa för seniorer i Årstapaviljongen. Representanter från flera föreningar och företag, förvaltningens anhörigkonsulent samt dietist fanns tillgängliga med föreläsningar för besökarna. Förebyggande verksamheten har märkt av en ökning av antal besökare till övriga aktiviteter efter de båda evenemangen.

I juni invigdes förvaltningens två aktivitetscentrum, som ligger i anslutning till stadsdelsområdets seniorboenden, med snittar, bubbel och livemusik. De två invigningarna var uppskattade och besöktes av äldre i stadsdelsområdet, brukare på seniorboendena och servicehuset. Förvaltningens aktivitetscentrum kommer att erbjuda aktiviteter, allt från ballonggympa, bingo, gym, SPA, utflykter, musikklubb till samtalsgrupper.

Jämställdhet

En arbetsgrupp inom beställaravdelningen för äldreomsorg har identifierat områden för årets jämställdhetsanalys. Fokus ska initialt ligga på en kartläggning av den som utför insatser med stöd av hemvårdsbidrag. En kollegial granskning ska genomföras utifrån jämställdhetsperspektivet under året. Gruppen ska under året granska bedömningen av hemvårdsbidrag kopplat till andra insatser.

Brukarundersökningen från 2017 visar att kvinnor och män med hemtjänstinsatser inom äldreomsorgen är i stort sett lika nöjda med hur väl handläggarens beslut är anpassat efter deras behov. Brukarundersökningen visar också att en något högre andel bland kvinnorna tycker sig ha fått välja hemtjänstutförare jämfört med männen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
Andel boende på vård- och omsorgsboende som				69 %		72 %	72 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen								
Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra				63 %		63 %	56 %	2018
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen				78 %		85 %	85 %	2018
Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen				89 %		89 %	84 %	2018
Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen				85 %		86 %	85 %	2018
Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod				11		10	Max 10 personer	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet och registreringen i Senior Alert och Svenska Palliativregistret för att få underlag till förebyggande åtgärder i syfte att bland annat minska fallskadorna	2018-01-01	2018-12-31	
Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och föreslå förbättringar som ökar likställigheten i staden samtidigt som det avlastar biståndshandläggare från administrativa uppgifter	2018-01-01	2018-12-31	
Äldrenämnden ska initiera ett kvalitetsutvecklingsarbete inom särskilt boende för äldre i samarbete med stadsdelsnämnderna	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Äldre kvinnor och män har möjlighet till en trygg ålderdom

 Uppfylls helt

Analys

Trygghet och hälsa

Förvaltningens hemtjänstenheter har bjudit in till fika i närområdet varje vecka, med stöd av feriearbetande ungdomar. En av hemtjänstenheterna har i samarbete med den förebyggande verksamheten bjudit in till fika i egna lokalen varje onsdag. Deltagarna, i snitt cirka åtta personer per vecka, har uppskattat dessa tillfällen och syftet har varit att bryta social isolering, samt skapa möjlighet till samtal.

Trygghetslarmet har börjat bytas ut och moderniseras på Stureby vård- och omsorgsboende.

Förvaltningens har anordnat en workshop för all legitimerad personal på särskilda boenden tillsammans med patientansvarig läkarorganisation för att diskutera och kvalitetssäkra arbetet med den äldre psykiska hälsa och välbefinnande i multiprofessionella team.

Friskvård och aktiviteter

Under sommaren har förvaltningen satsat extra mycket på aktiviteter för äldre. Dessa aktiviteter har varit uppskattade och välbesökta:

- Förvaltningens vård- och omsorgsboenden har arrangerat utflykter till Erstaterassen, Trekanten, Artipelag och Nordiska muséet och även aktiviteter i närområdet så som sommarpartyn och utomhusfika.
- Dagsutflykter till Gålö för äldre har genomförts vid nio tillfällen. 165 personer deltog, varav 149 kvinnor och 16 män. Flera av deltagarna har återkommande följt med.
- I samarbete med föreningar inom idéburna sektorn har sex bussresor till bland annat Trosa, Uppsala och Nynäshamn ägt rum. 200 personer har deltagit i dessa utflykter, varav 179 kvinnor och 21 män.
- Anhörigstödet har tillsammans med anhörigstödet i Farsta och Skarpnäck arrangerat en båtutflykt till Nattarö utanför Nynäshamn. Totalt deltog tolv kvinnor och sex män.

Förvaltningen har i samarbete med kulturansvariga på Stureby vård- och omsorgsboende anordnat en gemensam middag i juni för brukare från särskilda boenden. 18 brukare från tre av förvaltningens servicehus, varav 13 kvinnor och fem män, deltog och uppskattade trerättsmenyn, som serverades i Kostenhetens restaurang med en kulturaktivitet.

Jämställdhet

Förvaltningen har uppmärksammat att männen är underrepresenterade vid sommaraktiviteterna inom den förebyggande verksamheten. Förvaltningen kommer analysera denna skillnad under hösten.

I maj hölls en utbildning i jämställdhetsfrågor för alla chefer inom avdelning egen regi. Föreläsningen, som var mycket uppskattad, gav dels en historisk tillbakablick på jämställdhet och samhällsutvecklingen över tid och dels inspiration kring det fortsatta jämställdhetsarbetet inom omsorgsverksamheterna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel medarbetare inom förvaltningens egen regi hemtjänstenheter samt Mårtensgårdens vård- och omsorgsboende och Solrosens dagverksamhet som uppfyller kriterierna för stjärnmärkt demenskompetens.						90 %		2018
♀ Andel nöjda omsorgstagare i egen regi med hemtjänstinsatser				90,1 %		86 %		2018
♀ Andel omsorgstagare med hemtjänstinsatser i egen regi som upplever att de				86,63 %		80 %		2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
kan påverka hur hjälpen utförs								
♀ Andel omsorgstagare på vård- och omsorgsboende och servicehus i egen regi som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs				71,2 %		80 %		2018
♀ Andelen nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboenden och servicehus i egen regi				78,21 %		86 %		2018
♀ Andelen trygga omsorgstagare i egen regi med hemtjänstinsatser				92,15 %		89 %		2018
♀ Andelen trygga omsorgstagare på vård- och omsorgsboenden och servicehus i egen regi				84,26 %		89 %		2018
♀ Antal besökare i genomsnitt per vecka, på de tio öppna sociala mötesplatser för äldre.				413		350		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Beställaravdelningen ska se över aktuell rutin vid överföring av ärenden vid 65 år för att öka den enskildes trygghet, säkerställa att den enskilde inte drabbas, samt säkerställa att gällande lagstiftning följs	2018-01-01	2018-12-31	
Beställaravdelningens uppföljningsgrupp ska under året att fokusera på måltidssituationen	2018-01-01	2018-12-31	
Beställaravdelningens uppföljningsgrupp ska under året göra oanmälda besök kvällstid på alla vård- och omsorgsboenden i stadsdelsområdet	2018-01-01	2018-12-31	
En ny mötesplats för anhöriga, Anhörigcenter, startas	2018-01-01	2018-12-31	
Riktade, trygghetsskapande insatser ges för att nå äldre med större behov, t.ex. de som lider av psykisk ohälsa, funktionsvariation eller är socioekonomiskt svaga	2018-01-01	2018-12-31	
Som ett led i arbetet med handlingsplanen för biståndshandläggarnas arbetssituation ska verksamheten förstärkas med en biståndshandläggare/metodutvecklare inom äldreomsorgen	2018-01-01	2018-12-31	
Två aktivitetscenter nyinrättas inom Rågsved och Enskede Nya seniorboenden	2018-01-01	2018-12-31	
Verksamheter inom äldreomsorg egen regi, som ej ännu uppnått kvalitetsmärkning av demensvård, ska påbörja utbildningsmodellen	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Stadsdelsnämnden har formulerat 6 nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm. Förvaltningens bedömning är att inriktningsmålet uppfylls helt, att 5 av fullmäktigemålen kommer att uppfyllas helt under året och ett kommer uppfyllas delvis. I och med att förvaltningen växer och tar nya lokaler i anspråk under året kommer behovet av energi sannolikt att öka i stället för att minska.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens arbete med att effektivisera energianvändningen fortlöper genom de angivna aktiviteterna. I och med att förvaltningen växer och tar nya lokaler i anspråk kommer behovet av energi trots det sannolikt att öka i stället för att minska. Förvaltningen bedömer därför att målet är svårt att uppnå.

Under perioden har förvaltningen inventerat, förberett och beställt inom ramarna för beviljade klimatinvesteringsmedel.

Med stöd av medel från stadens klimatinvesteringsmedel:

- Fortsätter arbetet med att byta till LED-belysning i våra verksamheter.
- Fortsätter arbetet med att byta ut äldre vitvaror i våra verksamheter till mer energieffektiva.

Förvaltningens samtliga verksamheter ska minska mängden pappersutskrifter

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Köpt energi (GWh)				2,821 GWh		2,148 GWh	1785 GWh	2018
Analys I och med att förvaltningen växer och tar nya lokaler i anspråk under året kommer behovet av energi sannolikt att öka i stället för att minska. Förvaltningen bedömer därför att målet kan vara svårt att uppnå eftersom den totala mängden köpt energi bedöms öka, även om energibesparande åtgärder utförs.								

Nämndmål:

Nämndens energianvändning är effektiv och enbart förnybara energikällor används

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att effektivisera energianvändningen fortlöper genom de angivna aktiviteterna.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Energisparande åtgärder ska vidtas, exempelvis genom att stänga av lampor och elektronisk utrustning i lokaler och rum som inte används, energieffektivisera genom att t.ex. byta till lågenergilampor, ledbelysning eller installera närvarostyrning.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen fortsätter arbetet med att uppgradera till ledbelysning i stadsdelsområdets parker.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska ta fram en checklista för klimatsmart byggande som ska kunna användas som stöd vid kravställning på entreprenörer som utför ny- eller ombyggnation av förvaltningens lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska under verksamhetsåret fortsätta söka klimatinvesteringsmedel för att byta ut befintliga vitvaror till mer energieffektiva alternativ.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska undersöka om miljö- och stadsbyggnadskontoret för användbar statistik över klimatsmart byggande.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska utreda möjligheterna till att upprätta en vindsnurra som genererar elektricitet i stadsmiljön. Vindsnurran ska fylla ett pedagogiskt syfte och sprida kunskap om förnyelsebara energikällor.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

För att minska transporterna undersöker förvaltningen möjligheten att samordna hämtningen av förpackningar från förvaltningens verksamheter.

Förvaltningen har beställt elcyklar för klimatinvesteringsmedel och uppmuntrar medarbetare att använda dessa.

Förvaltningen har under perioden utrett förutsättningarna att bygga ett cykelgarage i anslutning till förvaltningshuset, bland annat för att uppmuntra medarbetare att cykla till och från jobbet. Cykelgaraget behöver utrustas med ett lämpligt låssystem för att anställda ska kunna parkera sina cyklar i anslutning till förvaltningshuset utan att riskera att få dem stulna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86,68 %					90 %	85 %	Halvår 1 2018

Nämndmål:

Nämndens transporter är energieffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med energieffektiva transporter fortgår enligt angivna aktiviteter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel dubbdäck				0		0 %		2018
Andel elbilar				17,5		15 %		2018
Andel miljöbilar i stadens bilflotta				100		100 %		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
E85-bilar och fordonsgasbilar ska tankas med det miljöbränsle de är avsedda för.	2018-01-01	2019-12-31	
Förvaltningen ska under verksamhetsåret kontinuerligt informera om klimat- och miljöhandlingsplanen.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningens miljösamordnare bedriver under verksamhetsåret ett informationsarbete för att öka kännedomen om förvaltningens respolicy.	2018-01-01	2019-12-31	
Löpande översyn görs för de bilar vars avtal löper ut för att se om de kan ersättas med elbilar.	2018-01-01	2019-12-31	
Samverka med trafiknämnden om investeringar och reinvesteringar gällande pendelstråk för cykling.	2018-01-01	2018-12-31	
Vid upphandling av transporttjänster ska förfrågningsunderlaget formuleras så att transporter mellan olika verksamheter samordnas.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Analys

För att tillgängliggöra naturreservaten och för att utveckla rekreativa och ekologiska värden i reservaten samverkar förvaltningen med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden.

Förvaltningen har under perioden anställt en naturreservatsförvaltare som under hösten kommer att påbörja sin tjänst. Under perioden har förvaltningen invigt Rågsveds samt Årstaskogens och Årsta holmars naturreservat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafikinämnden, arbeta med att tillgängliggöra naturreservaten för stockholmarna samt hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har tillgång till parker och grönområden som är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med att tillgängliggöra parker och grönområden fortgår enligt angivna aktiviteter. Förvaltningen har under perioden ansökt om medel från Boverket för lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i Grynkvärnsparken.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
En plan för förvaltningens fortsatta arbete med ekosystemtjänster tas fram under året.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen kommer att söka klimatinvesteringsmedel för att tillskapa fler LOD-anläggningar samt genomföra olika koldioxidbindande åtgärder, såsom trädplantering.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska aktivt arbeta med information riktad mot invånare om möjligheter till stadsodling, för att öka förekomsten av stadsodlingar i stadsdelsområdets offentliga miljöer.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska undersöka möjligheterna till trädplantering i samband med större ombyggnationer av parkmiljöer.	2018-01-01	2019-12-31	
I samband med förslag till ny bebyggelse som medför intrång i grön- och vattenområden, ska grönkompensation med likvärdig funktion i närområdet begäras.	2018-01-01	2019-12-31	
I samband med nybyggnation ska nyplantering av träd föreslås som grönkompensation, där det är relevant.	2018-01-01	2019-12-31	
När gallring utförs och vid fällning av träd i parker ska det planteras ett nytt träd för varje fällt träd på en lämplig plats i stadsdelen.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Samtliga verksamheter inom förvaltningen informeras om stadens interna återbrukstjänst Stocket.

Förvaltningen undersöker möjligheten att öppna en lokal för återbruk där förvaltningens verksamheter kan hämta giftfritt material till exempelvis skapande, bygg och konstruktion.

Nämndmål:

Avfallshanteringen inom nämndens verksamheter är miljövänlig och resurseffektiv

 Uppfylls helt

Analys

En återvinningsstation till parken Stacken i Hagsätra är beställd och beräknas färdigställas innan årsskiftet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel enheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling				64,9 %		80 %		2018
Antal förskolor som utrustas med återvinningsstation under 2018.				2		2		2018
Antal parker som utrustas med återvinningsstation under 2018.						1		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Aktuella brukaravtal redovisas årligen för stadsdelsnämnden. Avtalen redovisas separat i kategorierna stadsodling och grönyteskötsel.	2018-01-01	2019-12-31	
De förskolor som inte har rätt förutsättningar för att samla in matavfall i kärl ska tillsammans med fastighetsägarna undersöka möjligheten att installera matavfallsskvar.	2018-01-01	2019-12-31	
Förvaltningen ska undersöka hur återvinning fungerar i olika verksamheter och lokaler.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska vid inköp av varor och tjänster planera för att minska uppkomsten av avfall, ex undvika onödiga förpackningar, emballage samt engångsmaterial och minska matsvinn genom planerade måltidsinköp.	2018-01-01	2019-12-31	
Klimatinvesteringsmedel ska sökas för att möjliggöra för alla verksamheter att sortera ut matavfall till biologisk behandling.	2018-01-01	2019-12-31	
Produkter och inventarier som inte längre används inom verksamheten ska så långt det är möjligt återanvändas. Det kan t.ex. vara möbler eller textilier.	2018-01-01	2018-12-31	
Schaktmassor ska återanvändas för att undvika uttag av outnyttjade naturresurser och minska transportbehovet av schaktmassor.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt. Samtliga verksamheter arbetar kontinuerligt med att registrera och eliminera märkningspliktiga kemikalier i stadens gemensamma kemikaliehanteringssystem Chemsoft.

Förskola

Under perioden har ett planeringsarbete pågått för hållbar utveckling i förskolorna med utgångspunkt i Skolverkets utmärkelse *Skola för hållbar utveckling*. Det handlar om ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Förskoleenheterna i Rågsved, Snösätra och Hagsätra kommer under hösten att vara piloter i starten av detta arbete som därefter kommer att spridas till övriga enheter. Några av de berörda förskolorna är redan certifierade med Grön flagg. Utvecklingsområden identifieras och genom dem ska mätbara mål, indikatorer och aktiviteter till verksamhetsplanen 2019 tas fram.

Avdelning förskola har under perioden fått resultat på den mätning av koldioxidekvivalenter som genomförts på matsedeln, genom en tilläggsmodul i kostdatasystemet. Mätningen visade ett genomsnitt på 0,51 kg koldioxidekvivalenter per måltid och 0,22 kg för den vegetariska matsedeln (enligt världsnaturfonden bör det vara högst 0,5 kg koldioxidekvivalenter per måltid). För att minska klimatpåverkan har en ny matsedel tagits fram med mer vegetarisk mat och fisk. Även denna matsedel kommer att mätas och utvärderas gällande nivån av koldioxidekvivalenter.

Genom en tilläggsmodul kan kostdatasystemet även användas till att mäta förskolornas matsvinn. Förskolornas kockar har fått utbildning i modulen under perioden och en förskoleenhet har börjat använda den. På en förskola visade mätningen att svinnet under en vecka uppgick till lika mycket mat som lagades under en dag. Förskolan lagade alltså mat för motsvarande sex dagar istället för fem per vecka. Mätningarna har vidare visat att avdelningar med äldre barn har mer svinn än de med yngre barn. Anledningen till det ska analyseras under hösten. Genom kostdatasystemet kan kostnaden för matsvinnet också tas fram eftersom priset per måltid redan är beräknat. Under hösten ska all personal få information om hur matsvinnet mäts och alla enheter ska börja använda modulen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola						33,33 %	70%	2018
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som				100 %		100 %	80%	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system								
Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel				35,16		45 %	45%	2018
Analys Andelen ekologiska livsmedel varierar mellan olika enheter. De enheter som har särskilt låg andel kommer att kontaktas för stöd och vägledning med målsättningen att öka andelen ekologiska livsmedel.								

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män besöker och arbetar i miljöer som är giftfria

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med giftfria miljöer fortgår enligt angivna aktiviteter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %			100 %	100 %	100 %		Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Alla verksamheter ska årligen från 2017 rapportera uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen till kemikaliecentrum.	2017-01-01	2019-12-31	
Alla verksamheter som anlitar entreprenörer som använder kemiska produkter ska ställa krav i upphandlingen på att entreprenören redovisar uppgifter om utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen.	2018-01-01	2019-12-31	
Alla verksamheter som har utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ska arbeta aktivt för att minska dem.	2017-01-01	2019-12-31	
Förvaltningen använder stadens gemensamma kemikaliehanteringssystem för att bland annat kartlägga olika kemikalier som används i verksamheterna.	2018-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen kommunicerar det egna kemikaliearbetet både internt och externt för att på detta sätt inspirera till att minska	2018-01-01	2019-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
användningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier.			
Inköp av ekologisk mat ska eftersträvas vid upphandlingar av representation, catering och övriga inköp.	2018-01-01	2019-12-31	
Klimatinvesteringsmedel ska sökas till en klimatmodul för att skapa förutsättningar att klimatberäkna Kostenhetens matsedel och därmed kunna underlätta klimatsmarta val vid menyplanering och inköp inom äldreomsorgen.	2018-01-01	2018-12-31	
När tjänster och entreprenader upphandlas ska krav ställas på att miljövänliga produkter ska användas.	2018-01-01	2019-12-31	
Regelbunden städning ska säkerställas genom rutiner med korrekta metoder och kontinuerlig uppföljning av dessa.	2017-01-01	2019-12-31	
Vid nybyggnation eller större ombyggnationer av befintlig verksamhet inom äldreomsorg och förskola ska frågan om tillagningskök alltid utredas. Strävan är att så många som möjligt ska ha tillgång till tillagningskök.	2017-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Förvaltningen beaktar i samband med ny- om och tillbyggnader samt vid åtgärder efter skyddsronder att inomhusmiljön i förvaltningens lokaler är goda.

Arbetet med att implementera klimat och miljöhandlingsplanen pågår.

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män som besöker eller arbetar i nämndens verksamheter har en god inomhusmiljö

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens arbete med god inomhusmiljö fortlöper enligt angivna aktiviteter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Det påbörjade arbetet med att ta fram ett funktionsprogram för förskolelokaler ska slutföras under 2018.	2017-01-01	2018-12-31	
God ljudnivå ska upprätthållas vid verksamheter med hjälp av ex bordsskivor med ljuddämpande ytskikt, möbeltassar, bullerdämpande mattor, ljuddämpande väggfärg, takabsorbenter och skärmar.	2018-01-01	2019-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden har formulerat fem nämndmål som bidrar till att uppfylla

kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Förvaltningens bedömning är att inriktningsmålet uppfylls helt, att fyra av målen för verksamhetsområdet uppfylls helt och ett uppfylls delvis. Antal ärenden inom försörjningsstöd fortsätter att minska. Det gäller även ärenden med sjukskrivna personer och personer med socialmedicinska skäl. Även antalet nya ärenden minskar. Personer som står långt från arbetsmarknaden och som har haft försörjningsstöd under lång tid har fortsatt svårt att komma ut i egen försörjning och förvaltningens målsättning om andel personer med ekonomiskt bistånd uppnås inte. Fler personer blir självförsörjande och antalet hushåll som har försörjningsstöd minskar. Målet för indikatorn "Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare" bedöms vara för långsiktigt och behöver ses över inför VP 2019.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Praktik och verksamhetsförlagd undervisning

Förvaltningen har under perioden tagit emot studenter för praktik eller verksamhetsförlagd undervisning från förskolläroutbildningen, socionomstudenter, sjuksköterskestudenter, arbetsterapeutstudenter, fysioterapiststudenter och specialistsjuksköterskestudenter. Två sjuksköterskestudenter med utländsk examen har tagits emot på ett av förvaltningens vård- och omsorgsboenden för en avslutande praktik inför svensk legitimation, varav en har anställts i verksamheten efter praktikperioden..

Forskning och utveckling

Förvaltningen har medverkat eller bidragit till följande forskningsinsatser:

- Förvaltningen har haft kontakt med forskare på Socialhögskolan som håller i introduktionen för nya socionomer. Socialsekreterare/mentorer från förvaltningen har under introduktionskursen informerat studenterna om arbetet inom försörjningsstöd.
- En forskare från Linnéuniversitetet har under perioden intervjuat chefer inom förvaltningen kring ett forskningsprojekt med syftet att få en djupare förståelse för hur chefer uppfattar och hanterar sin yrkesroll.
- Verklighetslabbet på Stureby vård och omsorgsboende har lanserat första versionen av en virtuell hemsida i syfte att samla information om projekten samt grundläggande information om verklighetslabbet. Sidan kommer att vidareutvecklas under hösten.

På verklighetslabbet har även projektet gemensamma rum bedrivits. Projektet avslutades i juni. Fokus har varit att undersöka vilka förändringar som kan göras i boendemiljön för att öka de boendes trivsel och förutsättningarna för att ge personcentrerad vård och omsorg. Det kan till exempel vara namnskyltar i lokaler eller andra åtgärder som gör att de boende lättare kan orientera sig i miljön och känna trivsel. Projektet har resulterat i att personalen fått kompetensutveckling i form av workshops och föreläsningar. Verksamheten har även fått konkreta tips på åtgärder för att utveckla och förändra miljön på boendet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	87			1	257	280	Tas fram av nämnden	Tertial 2 2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män får service och insatser som vilar på en kunskapsbaserad grund

 Uppfylls helt

Analys

Under perioden har totalt 27 förskollärarstudenter gjort sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i förvaltningens förskolor. Förvaltningen har tillsammans med Stockholms universitet genomfört en VFU-handledarutbildning under perioden och totalt har 15 nya handledare utbildats.

Under vårterminen har förvaltningen tagit emot 7 socionomstudenter inom ramen för deras VFU och de har fått svara på en utvärderingsenkät efter avslutad VFU. Generellt sett var de mycket positiva. Bland annat hade 6 av studenterna erbjudits sommarjobb varav 5 tackade ja. VFU-samordnare inom förvaltningen ingår i ett stadsövergripande nätverk för att skapa gemensamma rutiner kring mottagande av studenter. De som är handledare för studenter får genomgå handledarutbildning.

Förvaltningens särskilda boenden har hittills i år tagit emot 54 sjuksköterskestudenter, 16 arbetsterapeutstudenter och 6 fysioterapeutstudenter samt 8 specialistsjuksköterskestudenter från Karolinska institutet. Utvärderingen av studentmottagandet visar att det fungerar mycket bra - studenterna är nöjda, blir väl bemötta och uppnår sina mål med praktiken.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

 Uppfylls helt

Analys

För att stimulera fler till att starta företag och skapa fler arbetstillfällen i stadsdelsområdet arbetar förvaltningen utifrån den plan som antogs våren 2016. Under perioden har näringslivsevent för företagare i hela stadsdelsområdet arrangerats. Därtill har ett företagarråd för företagare i Rågsveds centrum och ett företagarråd för företagare i Årsta partihallar arrangerats. Förvaltningen genomförde i maj ett näringslivsevent i syfte att etablera en ännu bättre kontakt med företagare i stadsdelsområdet och ge företagarna tillfälle att ställa frågor

till representanter från staden angående de stadsutvecklingsplaner som finns. Representanter från större stadsutvecklingsprojekt, Invest Stockholm och Företagsgrupperna Stockholm (FGS) deltog på eventet.

I tjänsteutlåtande och i styrgrupper gällande stadsutvecklingsprojekt påpekas alltid vikten av att skapa arbetsplatstillfällen och lokaler för företagande i stadsdelsområdet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stockholm Business Region AB ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna kartlägga möjligheterna för ökad tillväxt inom respektive stadsdels geografiska område genom en lokal näringslivsanalys	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Företag väljer att etablera sig i stadsdelsområdet

 Uppfylls helt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Tillsammans med Enheten för extern arbetsgivarverkan, på Arbetsmarknadsförvaltningen, kartlägga möjliga samarbeten med det lokala näringslivet i stadsdelsområdet.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Målvärdet för indikatorn "Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare" ses över inför arbetet med verksamhetsplanen VP 2019.

Egen försörjning

Antalet ärenden inom försörjningsstödet fortsätter att minska. Det gäller även ärenden med sjukskrivna personer och personer med socialmedicinska skäl. Antalet nya ärenden minskar. Personer som står långt från arbetsmarknaden och som har haft försörjningsstöd under lång tid har fortsatt svårt att komma ut i egen försörjning. En lärdom som dragits är att förvaltningen i högre omfattning behöver prioritera nya ärenden för att tidigt identifiera behov och koppla på insatser, för att motverka långa bidragstider.

Den nya gymnasielagen som trädde i kraft 1 juni innebär att ungdomar som fått avslag på sin asylansökan nu kan ansöka om uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Detta har i sin tur lett till att fler unga vuxna ansökt om försörjningsstöd.

Samverkan

Inom det myndighetsövergripande samverkansförbundet Finsam (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, försörjningsstödsenheter och Jobbtorgen) har en inventering gjorts av

sjukskrivna personer som är aktuella inom försörjningsstöd i staden. Inom förvaltningen är det cirka 300 personer. En modell har utvecklats, aktivitetsplatsen, som är ett resultat av samverkan inom Finsam kring personer som är nollklassade utifrån att det saknas insatser för målgruppen. Syftet med aktivitetsplatsen är att erbjuda insatser för att minska och/eller korta sjukskrivningar. Det långsiktiga målet är att personer som är sjukskrivna ska få en egen försörjning genom arbete, studier och/eller sjukersättning. De multikompetenta Finsamteam som startat och kommer att starta förväntas underlätta samverkan kring målgruppen.

Missbruksvården och försörjningsstödet fortsätter samarbetet kring gemensamma ärenden med målsättningen egen försörjning. Samarbetet med Jobbtorg har fortsatt utvecklas och personer kan nu bli aktuella på Jobbtorg redan i samband med att de aktualiseras för insats från socialtjänsten. Syftet är att öka förutsättningarna för en framgångsrik missbruksbehandling genom att det inte blir något glapp mellan behandlingsinsats och arbetsinriktad aktivitet.

Feriejobb

Under sommaren har 1 273 ungdomar haft feriejobb, 610 flickor och 663 pojkar. Siffrorna är preliminära, slutgiltiga siffror kommer att presenteras i en separat rapport under hösten 2018. Planeringen är att 317 ungdomar kommer att ha feriejobb under höst- och vinterlov och att målvärdet kommer att uppfyllas.

Jämställdhet

Av ärendena inom försörjningsstödet (1 595) är 53 % kvinnor och 47 % män. I gruppen med socialmedicinska problem är det flest män och bland sjukskrivna är det flest kvinnor.

Satsningen på att ensamstående kvinnor, som bor i Rågsved, ska få egen försörjning pågår och samverkan har inletts med stadsdelsmammor, Jobbstart och Jobbtorg.

En jämställdhetsanalys har gjorts som visade att akut bistånd i högre grad beviljas till män. Ett första steg i en förändring är att handläggarna blir uppmärksamma på skillnaderna samt att diskussioner förs om hur det ska kunna förändras.

Det är fortsatt fler kvinnor än män som har Stockholmsjobb, vilket till viss del beror på att det är fler kvinnor än män som har försörjningsstöd samt att en särskild satsning görs på att kvinnor ska komma ut i arbete. Uppföljning som gjorts av Stockholmsjobben visar att de flesta har en egen försörjning även efter att anställningen upphört.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,91 %	1,84 %	1,87 %	1,98 %	1,8 %	1,8 %	1,6%	Tertial 2 2018
Analys Andelen personer som har ekonomiskt bistånd minskar successivt, målet beräknas uppnås under året.								
Andel unga som varken arbetar eller studerar							Fastställt 2018	2018
Analys Målvärde ska enligt information från stadsledningskontoret fastställas 2018. Underlag för att kunna fastställa målvärde har								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
ännu inte kommit.								
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare ♀	1,33 %	1,26 %	1,4 %	1,38 %	1,3 %	1,1 %	1,1%	Tertial 2 2018
Analys Andelen med långvarigt ekonomiskt bistånd minskar successivt, men det är för närvarande svårt att remittera personer som är sjukskrivna vidare till arbetsförberedande insatser, vilket påverkar resultatet. Målvärdet ses över inför VP 2019.								
Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb ♀	42 st	14 st	28 st	49 st	58 st	58 st	1 000 st	Tertial 2 2018
Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar ♀	29 st	14 st	15 st	47 st	30 st	25 st	500 st	Tertial 2 2018
Antal tillhandahållna platser för feriejobb	1 298				1 600	1 600 st	9 000 st	Tertial 2 2018
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	73			84	85	85 st	1 000 st	Tertial 2 2018
Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi ♀	1 273 st	663 st	610 st		1 600	1 600 st	9 000 st	Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsmarknadsnämnden ska genom jobbtorgen för unga i Kista, Skärholmen och vid Globen, och i samarbete med stadsdelsnämnderna förstärka det uppsökande och stödjande arbetet för unga utan sysselsättning och med komplex problematik samt utveckla insatser för målgruppen.	2018-01-01	2018-12-31	
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2018-01-01	2018-12-31	
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna öka utbytet mellan stadsdelarna kring sommarjobben för att öka sammanhållningen i staden och möjliggöra för fler att testa arbete i andra stadsdelar än där man bor.	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska arbeta aktivt med villkor för sysselsättningsfrämjande åtgärder vid upphandlingar.	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utveckla samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhället för att skapa förutsättningar för jobb, integration och social hållbarhet med en särskild inriktning mot unga.	2018-01-01	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska, exempelvis inom ramen för sina olika verksamhetsområden, öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Kvinnor och män är självförsörjande

◆ Uppfylls delvis

Analys

Egen försörjning

Förvaltningen är beroende av stödinsatser från interna och externa samverkansparter för att kunna slussa vidare till arbetsförberedande insatser. Samverkan internt och externt är några av de viktigaste framgångsfaktorerna. Under årets början var det svårt att remittera klienter som är sjukskrivna 100 % vidare till arbetsförberedande insatser. Samverkan har nu initierats med primärvården kring att sjukskriva personer på deltid, för att möjliggöra att pröva arbetsförmågan.

Antalet förändringsplaner inom Globenmodellen ökar men är ett fortsatt utvecklingsområde.

Det har under perioden funnits vakanta platser för Offentligt skyddat arbetet (OSA) under perioden. Strävan att erbjuda fler kvinnor OSA-anställning har därmed inte kunnat upprätthållas. OSA-handläggaren samarbetar med bland annat förvaltningens jämställdhetsstrateg kring målet att fler kvinnor ska få OSA-anställning.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel kvinnor med OSA-anställning				31 %		50 %		2018
● Andel män med OSA-anställning				76 %		50 %		2018
◆ ♀ Andel personer inom processtödet som blir självförsörjande				25 %		35 %		2018
Analys Utifrån att det under året hittills varit svårt att remittera personer till arbetsförberedande åtgärder är det osäkert om målet kommer att uppfyllas.								
● ♀ Andel personer inom processtödet som har en förändringsplan.	41,7 %	40,7 %	42,4 %	48,2 %	60 %	60 %		Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Fördjupat arbete med personer som har försörjningsstöd i Rågsved	2017-01-01	2018-12-31	
▶ Om möjligt bidra till att arbetsintegrerade sociala företag bildas. Särskilt undersöka möjligheten att starta ett socialt företag i Allaktivitetshuset i Östberga.	2017-01-01	2018-11-30	
▶ Ökat mottagande av feriearbetare på skollov	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls

För att möta brukarnas och medborgarnas behov genomförs en mängd kompetensutvecklingsinsatser. Några av de kompetensutvecklingsinsatser som har genomförts är:

- Utbildningssatsning på Signs of safety, ett säkerhetsorienterat, samarbetsstyrkt och styrkebaserat arbetssätt som används inom individ och familjeomsorg barn och unga.
- Kompetensutveckling av socialsekreterare i motiverande samtal (MI) och grundläggande utredningsverktyg som används inom de olika enheterna, såsom Initial bedömning (IB) och Addiction Severity Index (ASI).
- Kompetensutveckling avseende spelmissbruk för att kunna möta de nya kraven på stöd till personer med spelmissbruk.
- Förvaltningens chefer erbjuds kontinuerlig kompetensutveckling som möjliggör för dem att utvecklas i sitt ledarskap, bland annat genom ledarskapsutbildningar, frukostmöten med aktuella ämnen inom HR-området, Ledningsforum, strategidagar, analysverkstäder för jämställdhetsintegrering med mera.
- Utvecklingsinsatser för förvaltningens medarbetare kring våld i nära relation, såsom NCK:s (nationellt centrum för kvinnofrid) webbutbildning samt föreläsningar som staden erbjuder kring våldsbejakande extremism, barnrättsanalyser, normkritik, HBTQ-frågor med mera.
- Utbildning kring demenssjukdom för medarbetare på beställaravdelningen.

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män möter kompetenta medarbetare i nämndens verksamheter

● Uppfylls helt

Analys

Förskolan har tidigare deltagit i lässatsningen *Stockholm högläser*. Under perioden har en utveckling av satsningen planerats där grupper för gemensam läsning av barnlitteratur startas. Målgruppen är pedagoger med behov av att stärka sina kunskaper kring språklig medvetenhet och barnlitteraturens möjligheter. Genom förskolans deltagande i forskningsprojektet flerstämmig undervisning i förskolan, i samarbete med Malmö universitet, tar förskolan del av kunskaper kring undervisning i förskolan.

Individ och familjeomsorg barn och unga har en utbildningsplan för avdelningens medarbetare i syfte att implementera Signs of safety, ett säkerhetsorienterat, samarbetsstyrt och styrkebaserat arbetssätt där utredarna ska hitta tecken på säkerhet/skyddsfaktorer inom familjen/nätverket. Återkommande träffar anordnas för utsedda coacher och deras arbetsledare. Medarbetare på flera enheter inom Individ och familjeomsorg barn och unga har deltagit vid fem workshops där fokus varit fördjupad kunskap om handläggning av förhandsbedömningar, utredningsplanering, barn- och ungdomssamtal samt bedömning och analys utifrån lagstiftningen, BBIC (barns behov i centrum) och Signs of Safety. En introduktionsutbildning i Signs of Safety har hållits för de medarbetare inom avdelningen som inte tidigare gått utbildningen.

Löpande kompetensutveckling sker i motiverande samtal (MI) och grundläggande utredningsverktyg som används inom de olika enheterna, såsom Initial bedömning (IB) och Addiction Severity Index (ASI). Under perioden har medarbetarna inom missbruksvården fått kompetensutveckling avseende spelmissbruk.

Förvaltningen har anordnat en ledarskapsutbildning för biträdande enhetschefer inom avdelning egen regi. Utbildningssatsningen var uppskattad och utvärderingen visade att utbildningen bidrog till bättre självkännedom samt bättre förutsättningar för närvarande och salutogent ledarskap. Det salutogena förhållningssättet fokuserar på vilka faktorer som orsakar och påverkar hälsa mer än själva sjukdomen.

Utvecklingsinsatser har genomförts för förvaltningens medarbetare kring våld i nära relation, såsom NCK:s (nationellt centrum för kvinnofrid) webbutbildning samt föreläsningar som staden erbjudit kring våldsbejakande extremism, barnrättsanalyser, normkritik, HBTQ-frågor med mera. Under perioden har medarbetarna på beställaravdelningen förutom ovan nämnda utbildningar i våld i nära relationer, jämställdhet mm även erbjudits utbildning kring demenssjukdom. Behov finns av att förstärka kompetens gällande LSS och psykiatriska sjukdomar för personer inom det socialpsykiatriska området.

En samverkansdag mellan beställarenheten och vuxenenheten har genomförts för biståndshandläggarna. Resultatet blev att samverkan fortsättningsvis ska utgå från enskilda ärenden med tydligt brukarfokus.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen söker medel för Kompetenstrappan, utveckling av modell och test av fördjupad introduktion inom socialtjänsten.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Prognosen visar ett underskott om 6,7 mnkr före resultatöverföringar och efter resultatöverföringar prognostiseras ingen avvikelse mot budget. Totalt för året prognostiseras nettokostnaderna till 2 340 mnkr. För kostnaderna prognostiseras totalt 2 900 mnkr och för intäkterna 560 mnkr.

Resultatenheterna prognostiserar underskott och beräknar att använda 6,7 mnkr ur resultatfonderna. Underskotten för resultatenheterna beror i huvudsak på minskad beläggning inom hemtjänst, vård och omsorgsboende samt färre inskrivna barn i förskolan än beräknat under hösten.

Prognosen bygger på ett periodiserat utfall till och med augusti 2018 med prognos för kostnader och intäkter för resten av året samt prognos för årets budgetjusteringar och prestationsförändringar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %			100 %		100 %	100 %	Tertial 2 2018
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100,3 %			100,4 %		100 %	100 %	Tertial 2 2018
Analys Nämnden arbetar kontinuerligt med att få en budget i balans. De största prognostiserade utmaningarna finns med minus 4,3 mnkr för Socialpsykiatri samt minus 18,9 mnkr för Funktionsnedsättning. Se vidare kommentarer till de olika verksamheterna i kapitel Uppföljning av ekonomi.								
Nämndens prognossäkerhet T2				0 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2018

Nämndens prognossäkerhet rapporteras i samband med bokslutet.

Nämndmål:

Nämndens verksamheter bedrivs kostnadseffektivt med fokus på goda resultat för verksamheterna

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har en god uppfattning över tomställda lokaler och beaktar detta i den långsiktiga planeringen. Under perioden har förvaltningen lämnat en förskola i Årsta samt en öppen förskola i Högdalen. Det finns dock ett antal tomställda förskolelokaler som förvaltningen bedömer bör behållas, eftersom de fyller en funktion som evakueringslokaler vid framtida renoveringar eller flyttkedjor mellan förskolor.

Under perioden har förvaltningen genomfört en flytt i förvaltningshuset samt de kontorslokaler som hyrs på Palmfeltsvägen 1C. Syftet var att åstadkomma ett mer effektivt nyttjande av lokalerna. I samband med denna flytt skapades sex nya mötesrum.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Inventera användningen av tomställda lokaler och föreslå åtgärder. Redovisas vid tertialrapport 2.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden har formulerat åtta nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm. Förvaltningens bedömning är att inriktningsmålet uppfylls helt och att sju av fullmäktiges mål kommer att uppfyllas helt under året och att ett av målen kommer att uppfyllas delvis. Förvaltningens totala sjukfrånvaro sjunker men ligger över årsmålet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Förvaltningen arbetar framgångsrikt med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i den ordinarie verksamheten. Förvaltningen har en partssammansatt styrgrupp för jämställdhet vars uppgift är att vara ett stöd och ge förslag på hur jämställdhetsarbetet ska utvecklas på förvaltningen. Jämställdhetsarbetet organiseras enligt metoden MUMS (Mål, Utbildning, Metoder och Stöd). Bland annat arrangeras analysverkstäder i samarbete med RKA (Rådet för främjandet av kommunala analyser). Förvaltningen har en utredargrupp med uppdrag att vara processtödare i arbetet med att implementera stadens barnrätt-, hbtq-, jämställdhet-, tillgänglighet- och våldsprogram. Förvaltningen bedömer att arbetet med bland annat analysverkstäderna har gjort att förvaltningens jämställdhetsanalyser har förbättrats avsevärt utifrån frågeställningen "vem får vad på lika villkor?".

Förvaltningen utvecklar, med stöd av stadsledningskontoret och i samarbete med Skarpnäck, Älvsjö och Farsta stadsdelsförvaltningar, arbetet med jämställdhetsintegrering genom att fungera som modellstadsdel i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) utvecklingsarbete "Modellkommuner".

Mot bakgrund av uppstart av modellstadsdel har förvaltningsledningen tagit beslut om att:

- I beslutsunderlag beskriva konsekvenser för kvinnor och män, flickor och pojkar.
- I uppföljningar kommentera och analysera den könsuppdelade statistiken och att följa upp jämställdhet i ordinarie verksamhet och budgetuppföljning.

Syftet med modellstadsdelsarbetet är att fortsätta och utveckla det systematiska jämställdhetsarbetet från modellkommuner via SKL som bygger på kollegialt lärande. I arbetet med modellstadsdel används benchmarking som en metod för att systematiskt lära av goda förebilder. Benchmarking baseras på idén att noga jämföra sina egna arbetssätt och processer med en annan organisation för att finna förbättringsförslag. Farsta, Skarpnäck och Älvsjö är de stadsdelar som under året 2018-2019 benchmarkar förvaltningens jämställdhetsarbete.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100 %				100 %	100 %	100 %	Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna stödja kvinnors organisering med målet att öka kvinnors makt och inflytande i det offentliga rummet.	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män får ett jämställt bemötande, en jämställd myndighetsutövning samt jämställt stöd och omsorg.

 Uppfylls helt

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel könsuppdelade indikatorer av samtliga indikatorer						75 %		2018
Analys								
Totalt har förvaltningen 120 indikatorer. 76 är uppdelade på kön. 30 av de 120 indikatorerna är inte relevanta att följa upp på kön och är därför borträknade från resultatet. 14 indikatorer är idag inte könsuppdelade men ett könsuppdelat resultat är önskvärt. Könsuppdelad statistik finns i dagsläget inte att tillgå för dessa 14.								
Antal jämställdhetsanalyser som genomförts på enheterna	30 st				30 st	7 st		Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Genomföra ekonomiska analyser utifrån jämställdhetsperspektiv.	2018-01-01	2018-12-31	
Implementera Program för ett jämställt Stockholm	2018-01-01	2018-12-31	
Varje förskola ska under 2018 genomföra minst en jämställdhetsanalys	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls delvis. Indikatorn för sjukfrånvaro uppfylls delvis. Den totala sjukfrånvaron på förvaltningen har dock minskat under den senaste 12-månadersperioden från 8,7 % i juni 2017 till 8 % i juni 2018.

Förvaltningen bedriver ett aktivt arbete för att sänka sjukfrånvaron och har två extraresurser tillsatta som arbetar heltid med att stötta cheferna och arbeta förebyggande med rehabilitering inom avdelning egen regi och avdelning förskola då dessa avdelningar har högst sjukfrånvaro.

Kompetensförsörjning

I syfte att vara en attraktiv arbetsgivare prioriteras kompetensförsörjningsprocessen, arbetsmiljöfrågor och hållbart ledarskap genom bland annat:

- En partsgemensam arbetsgrupp som arbetar för att ytterligare stärka det förebyggande arbetsmiljöarbetet i förvaltningen.
- En HR-konsult med ett särskilt arbetsmiljöuppdrag
- Introduktionen för nyanställda har reviderats och förbättrats
- En ny organisation inom beställarenheten för äldreomsorg har införts med syfte att förbättra arbetsmiljön.
- Enhetscheferna har regelbundna och strukturerade avstämningsavtal med alla medarbetare för att stämna av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar

Förvaltningen har under perioden fortsatt arbetet med att säkerställa att förvaltningens arbetsplatser uppfyller diskrimineringslagens krav om lika rättigheter och möjligheter. En förvaltningsöverskridande referensgrupp med chefer har under våren 2018 bildats i syfte att skapa ett gemensamt arbetssätt för analys av hinder och förslag på aktiva åtgärder. Förvaltningen har genomfört en workshop för förvaltningens chefer om vad diskrimineringslagen innebär och hur arbetet med aktiva åtgärder i enlighet med lagen kan utvecklas ytterligare.

För att ytterligare höja förvaltningens kunskap inom kompetensbaserad rekrytering har förskolans chefer deltagit på två workshops på ämnet, fler avdelningar inom förvaltningen kommer erbjudas möjligheten till liknande workshops hösten 2018.

Från deltid till heltid

Förvaltningen har en partsgemensam styrgrupp för arbetet med att minska andelen ofrivilliga deltidsanställningar. Inom ramen för arbetet har bland annat en kartläggning gjorts över hur många tillsvidareanställda som arbetar deltid och inom vilka avdelningar. Kartläggningen visar att flest återfinns inom avdelning egen regi. Stureby vård- och omsorgsboende har erbjudit alla medarbetare möjligheten att utöka arbetstiden till heltid. Av 15 medarbetare tackade 10 ja till erbjudandet och 5 avstod.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har minskat på alla förvaltningens avdelningar förutom på avdelningen för individ och familjeomsorg barn och unga (4,5 % juni 2017 till 5 % juni 2018) samt på avdelningen för beställare inom äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri (7,3 % juni 2017 till 8,3 % juni 2018).

Förvaltningens totala sjukfrånvaro har minskat under den senaste 12-månadersperioden från 8,7 % i juni 2017 till 8 % i juni 2018. Kortidssjukfrånvaron för motsvarande period dag 1 – 14 har ökat från 2,4 % till 2,7 %.

Kvinnors sjukfrånvaro är högre än männens, en trend som syns i riket i stort. Den totala sjukfrånvaron för kvinnor på förvaltningen har dock minskat och var i juni 2018 8,5 % (9,3 % juni 2017). Förvaltningens totala sjukfrånvaro för män var i juni 2018 5,1 % (5,7 % juni 2017).

Sjukfrånvaron inom avdelning egen regi har minskat mest på förvaltningen, från 9,1 % i juni 2017 till 7,8 % motsvarande period juni 2018. Sjukfrånvaron är högst inom avdelning förskola, 9,5 %, den har dock minskat från 9,8 % i juni 2017 så förvaltningen ser en positiv trend. En viktig del i att skapa en god arbetsmiljö är friska, delaktiga och engagerade medarbetare. Att höja frisknärvaron och förhindra ohälsa i arbetslivet är ett ständigt pågående arbete där de förebyggande insatserna är av stor betydelse. Avdelningarna egen regi och avdelning förskola har extraresurser tillsatta som arbetar heltid med att stötta cheferna och arbeta förebyggande med rehabilitering.

Alla chefer ska, efter tre-fyra sjukfrånvarotillfällen, genomföra hälsosamtal med medarbetaren och vara uppmärksam på vad som är risk- och friskfaktorer för att öka frisknärvaron. Inom egen regi har förvaltningen månatliga samtals- och utvecklingsgrupper för chefer inom regi i syfte att öka frisknärvaron. Syftet är att skapa nätverk, utbyta erfarenheter och kunskap kring frågor som rör hälsa, rehabilitering och arbetsmiljö.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Aktivt Medskapandeindex ♀	80	80	80	80		83	81	2018
Analys Medarbetarenkätens resultat visar att utfallet på aktivt medskapandeindex är 80 för hela förvaltningen, 80 för kvinnor och 80 för män.								
Index Bra arbetsgivare ♀	81			82		84	84	2018
Analys Förvaltningens resultat vad gäller index bra arbetsgivare är 81 för hela förvaltningen. Könsuppdelad statistik är inte tillgängligt för denna indikator.								
Sjukfrånvaro ♀	8 %	5,2 %	8,5 %	8,4 %	7,8 %	7,5 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2018
Analys								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Den totala sjukfrånvaron fortsätter att minska på förvaltningen. Både kvinnors och mäns sjukfrånvaro har minskat (-0,8 % för kvinnor och - 0,6 % för män).								
Sjukfrånvaro dag 1-14 	2,6 %	2,1 %	2,7 %	2,48 %	2,25 %	2,25 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna stödja stadsdelsnämnderna i hur äldreomsorgen kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande ledarskapet	2018-01-01	2018-12-31	
Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra och utvärdera en pilot med schemalagd reflektionstid i hemtjänsten	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Nämnden är en attraktiv arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls helt

Analys

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningsplaner för varje avdelning har tagits fram och kommer följas upp under hösten 2018. Avdelning förskola arbetar med implementeringen av den handlingsplan förvaltningen tagit fram för att öka andelen förskollärare. Flera av de åtgärder som föreslås i handlingsplanen fokuserar på att höja kvalitén i verksamheten och skapa goda förutsättningar för förskolechefer, förskollärare och barnskötare att genomföra sitt uppdrag. Exempelvis har förskolans centrala stödorganisation utökats och två specialpedagoger har under perioden påbörjat sin anställning i stadsdelsförvaltning.

Förvaltningen har under våren utvecklat den gemensamma introduktionen av nyanställda genom att:

- Två intranätssidor har skapats, en som vänder sig till nyanställda medarbetare och en som vänder sig till chefer med nyanställda medarbetare. Sidorna innehåller samlad information om introduktion på stadsövergripande respektive förvaltningsnivå.
- Förvaltningen har tagit fram en introduktionsfilm för nyanställda som nås via intranätet.
- Förvaltningen erbjuder alla nyanställda en introduktionsdag, denna har under våren utvecklats till att bli mer interaktiv genom olika övningar som syftar till att låta medarbetarna reflektera över sina egna värderingar vad gäller förvaltningens värdeord, bemötande, attraktiv arbetsgivare och jämställdhet.

Dessutom har förvaltningens fokusområden integrerats i all kommunikation till nyanställda i form av ovan nämnda introduktionsdag, film och information på intranätet. Syftet är att

underlätta nyanställdas förståelse av förvaltningens uppdrag.

Arbetsmiljö

Förvaltningen har under året utvecklat arbetet med årsplanering och framtagande av stöd och verktyg kopplat till OSA, (organisatorisk och social arbetsmiljö). Som ett led i att strukturera upp förvaltningens systematiska arbetsmiljöarbete har en intranätssida tagits fram där förvaltningens arbetsmiljörelaterade sidor samlas. Via sidan kan chefer och medarbetare enkelt få vägledning i arbetsmiljöarbetet genom information om det systematiska arbetsmiljöarbetet, hantering av arbetsskador och tillbud, inbjudan till arbetsmiljöutbildning mm.

Förvaltningens partsgemensamma arbetsgrupp har tagit fram ett förslag på övergripande årsplanering för arbetsmiljöarbetet. Den syftar bland annat till kvalitetssäkring av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt säkerställa att viktiga föreskrifter och rutiner följs upp.

Förvaltningen har intensifierat implementeringen av KIA-systemet (KIA står för kommunernas informationssystem om arbetsmiljö) som hanterar arbetsskade- och tillbudsrapporteringen. Förvaltningen har en kontinuerlig dialog med användarna av KIA för att säkerställa att systemet fungerar tillfredställande.

Basutbildning i arbetsmiljö för chefer och skyddsombud är inplanerat till hösten 2018.

Arbetet med att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter. Förvaltningen har en styrgrupp som leder arbetet och förbättringsarbete sker på de tre avdelningar som berörs av detta, bland annat genom följande:

- En flytt till mer ändamålsenliga lokaler har genomförts och flytten bedöms ha haft gynnsam effekt på den psykosociala och fysiska arbetsmiljön.
- Inom avdelning individ och familjeomsorg vuxna har enhetscheferna regelbundna och strukturerade avstämningsavtal med alla medarbetare för att stämma av arbetssituation, arbetsbelastning, uppföljning av arbetet och diskutera förslag på förbättringar. Avdelningen har under året fortsatt arbetet med att hålla nere antalet ärenden genom att strukturera det sociala förändringsarbetet genom bland annat Globenmodellen.
- Avdelning individ och familjeomsorg barn och unga har haft en trivseldag med föreläsning om stresshantering. Medarbetarna fick även prova på olika idrotter i syfte att uppmuntra till hälsosam livsstil.

Inom avdelning egen regi pågår en översyn för att säkerställa att alla enheter når målet om 30-35 anställda per chef. Arbetet är ett led i att ge cheferna förutsättningar för att utöva ett nära ledarskap.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Handlingsplanerna för att förbättra arbetsmiljön för socialsekreterare och biståndsbedömare följs upp och det medarbetarnära stödet utvärderas.	2017-01-01	2018-12-31	
HR-avdelningen ger stöd till cheferna i rehabiliteringsärenden och utbildningar för chefer i rehabiliteringsprocessen anordnas.	2018-01-01	2018-12-31	
Kompetensbaserad rekrytering används som metod vid all rekrytering.	2017-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadens personalpolicy tas upp på APT och förankras på alla enheter.	2017-01-01	2018-12-31	
Systematisk uppföljning av sjukfrånvaro på enhets- och avdelningsnivå sker varje månad och det rehabiliterande arbetet startar tidigt.	2017-01-01	2018-12-31	
Verksamheterna har introduktionsprogram för nyanställda	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Utifrån den kartläggning av bemötande som gjorts inom försörjningsstöd har medarbetare i samarbete med en forskare arbetat fram en checklista för jämställt och jämlikt bemötande. Checklistan är indelad i tre delar; inledning, under mötet och avslutning. Checklistan har under perioden blivit färdigställd och presenterats på ett avdelningsmöte samt har börjat implementeras på enheterna. Inom missbruksvården ger HBTQ-gruppen stöd på APT-möten med att formulera och synliggöra föreställningar samt hålla i diskussioner om hur det påverkar arbetet.

Under året har förvaltningens chefer vid ett Ledningsforum (där alla förvaltningens chefer deltar) arbetat med förvaltningens fokusområde bemötande. Följande frågeställningar berördes:

- Vad är ett professionellt bemötande, både internt och externt?
- Vilka metoder och verktyg finns och vad behöver utvecklas?

Cheferna tog fram en målbild för ett likvärdigt och professionellt bemötande i stadsdelsförvaltningen. Arbetet fortsätter genom att cheferna tar upp frågan på arbetsplatsträffar, planeringsdagar med mera.

I samband med Ledningsforum i april fick alla chefer en presentation av stadens program ett jämställt Stockholm, program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck samt program för barns rättighet och inflytande.

Arbetet med att implementera program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning har under perioden påbörjats tillsammans med nämndens funktionshinderråd. Alla nämndens verksamhetsområden omfattas. Konkreta förslag till tillgänglighetsskapande åtgärder tas fram. Förslagen ska analyseras och utgöra underlag för förslag till aktiviteter i verksamhetsplan 2019.

I samband med att beställarenheten för äldreomsorg flyttade till nya aktivitetsbaserade lokaler anpassades arbetsplatsen för att bättre fungera för personer med olika funktionsvariationer. Till exempel finns ett särskilt anpassat rum med fyra arbetsplatser för medarbetare med särskilda behov. Det finns tillgång till flyttbara hjälpmedel för de medarbetare som har behov

av det.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering				93 %		94 %	Öka	2018
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering				82 %		83 %	Öka	2018
Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering				90 %		91 %	Öka	2018
Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem				96 %		100 %	Öka	2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med civilsamhället och genom befintliga mötesplatser verka för att nå och stärka kunskaperna hos fler föräldrar om barn och ungas rättigheter. Kommunstyrelsen ska vara behjälplig i arbetet	2018-01-01	2018-12-31	

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och bemöts fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Verksamheterna inom egen regi genomför regelbundet webbutbildningar för att medvetandegöra och säkra ett bemötande fritt från diskriminering.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel som i missbruksvårdens brukarenkät uppger att de inte känt sig diskriminerade av medarbetare						90 %		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen ska aktivt arbeta för att öka antalet anställda med	2016-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
funktionsvariation.			
Implementera Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.	2018-01-01	2018-12-31	
Implementera Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Flickor och pojkar som är föremål för utredning på utredningsenheten eller familjerätten kommer alltid till tals såvida inte barnet anses vara för litet. Barnets mognad avgör vilka som kommer till tals i utredningarna och oftast är det barn från cirka 4 års ålder. I möjligaste mån deltar barn aktivt i att formulera sina mål med de insatser de berörs av. Detta är viktigt för att öka känslan av sammanhang, meningsfullhet och skapa förutsättningar för att målet med insatsen ska uppnås.

Förskolorna arbetar med att flickor och pojkar ska känna delaktighet i den grupp de tillhör. Barnen uppmuntras att lyssna på varandra, våga berätta sina åsikter och synpunkter, våga visa sina känslor samt våga säga att de inte vill.

Förskolorna arbetar förebyggande och främjande med stöd av planer mot diskriminering och kränkande behandling. Kartläggning, uppföljning och åtgärder av riskfaktorer sker systematiskt under året. På vissa avdelningar har barnen själva skapat sin egen likabehandlingsplan. Flickor och pojkar får i det arbetet reflektera över innebörden av att alla är lika värda. Genom projekt som förskolorna gör med barnen har värdegrundsfrågor tagits upp. I den pedagogiska dokumentationen har pedagogerna sett att barnen pratar om att alla är lika värda och att beslut ska fattas tillsammans. Förskolorna använder också barnkonventionens artiklar i avdelningarnas reflektioner och material utifrån barnkonventionen används tillsammans med barnen.

För att öka barns inflytande och delaktighet har förvaltningen tillsatt en barnrättssamordnare på halvtid. Barnrättssamordnaren ingår i stadens nätverk som initialt arrangeras av socialförvaltningen. Samordnaren har det övergripande uppdraget i sin stadsdelsförvaltning att samordna och genomföra implementerings- och utvecklingsarbetet och arbetar mot enheter som arbetar med barn och unga, vuxna samt personer med funktionsnedsättning. Förvaltningens barnrättssamordnare har påbörjat inventering inför implementering av barnrättsperspektiv inom alla delar av stadsdelsförvaltningens individ och familjeomsorg samt enheterna för funktionsnedsättning.

I juni arrangerade förvaltningen en utbildning för medarbetare inom förskola, socialtjänst med flera kring barnkonventionen.

Nämndmål:

Flickors och pojkars rättigheter enligt FN:s barnkonvention respekteras i nämndens verksamheter

 Uppfylls helt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Implementera Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad.	2018-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målen för verksamhetsområdet uppfylls helt.

Ett avdelningsövergripande nätverk för personer från förvaltningens olika avdelningar, med spetskompetens i frågor rörande våld i nära relation, har återupptagits under perioden. Syftet med gruppen är bland annat att ta fram/klargöra rutiner, identifiera utvecklingsområden kring samverkan som rör frågan om våld med mera.

Kompetensutveckling kring våld

Under perioden har utbildningssatsningar avseende våld i nära relation fortsatt, såsom NCK:s webbutbildning om våld i nära relation, utbildning i FREDAs kortfrågor samt säkerställa att förvaltningen har den kompetens som krävs inom området. Utbildningssatsningarna har lett till att medarbetarna i högre omfattning är tidigare ställer frågor om våld.

Våldsförebyggande arbete

Som en del av förvaltningens våldsförebyggande arbete genomförs utbildningsprogrammet V.I. P, Viktig Intressant Person, där personer med intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning ges mer kunskaper om känslor, gränssättning och våld. Planeringsmöte med alla gruppleddare har ägt rum inom ramen för V.I.P, rekryteringen av deltagare till höstens grupper är klar och fem nya grupper kommer att påbörjas, tre för kvinnor och två för män. Under perioden har förvaltningen även planerat ett seminarium om V.I.P till MR-dagarna 2018.

Familjecentrum har behandlat föräldrar till 27 (17 flickor och 10 pojkar) våldsutsatta barn enligt Tryggare barn, där även barnen deltar i kursen. Tryggare barn är en kurs i lugnt föräldraskap. Kursen erbjuds som en insats inom socialtjänsten efter en orosanmälan om våld eller kränkning mot barn. Fokus under kursen är på att stärka relationen och att förebygga risksituationer mellan barn och föräldrar. Samtliga barn har angett att det blivit lugnare i hemmet.

Våldsförebyggande arbete för barn och unga

Stadsdelsområdet, polisen och skolorna (Hagsätraskolan, Rågsveds grundskola och

Snösätraskolan) har under året fortsatt och utvecklat sin samverkan kring MVP och Agera tillsammans (AT). MVP och AT syftar till att förebygga elevers ohälsa och främja välmående och tar sin utgångspunkt i attitydförändringar kring kön och jämställdhet. Det övergripande syftet är att ungdomar och vuxna tillsammans reflekterar kring hur våld kan förhindras, bland annat genom att öka barn, unga och vuxnas medvetenhet och kunskaper om olika former av våld samt ge dem möjlighet att träna på att agera aktivt före, under eller efter att våldet sker. En del i arbetsmetoden är också att utmana de stereotypa förväntningarna som finns på flickor och pojkar.

Under året har fältassistenter, personal från fritidsgårdarna, fritidslots och socialtjänst deltagit i arbetet för att genomföra MVP-lektionerna med eleverna på de kommunala skolor som ligger inom stadsdelsområdet. Nollbasmätning, effektmätning, fokusgrupper och tryggbassamtal har genomförts under året. Resultat och analys från första året kommer under hösten 2018.

Snösätra förskolor har inlett ett våldsförebyggande arbete. Arbetet ska ta tillvara det faktum att förskolan ofta är barnens första offentliga mötesplats där normer och värden förmedlas som barnen bär med sig. I arbetet kommer *Stegen* användas. Stegen påminner om MVP då det fungerar våldsförebyggande genom att stävja aggressivt beteende och öva upp barnens empatiska och prosociala förmåga. Stegen har till skillnad från MVP inte har en uttalad genusansats, men genom att programmet stävjar fysisk och verbal aggressivitet så stävjar det också mäns våld mot kvinnor. Ytterligare en skillnad är att Stegen riktar sig till yngre barn i åldrarna 1-5. Enheterna Rågsved och Hagsätra kommer också att inkluderas i arbetet. Ett samarbete med skolan och deras arbete med MVP har också påbörjats. När arbetet kommit längre ska avdelning förskola se över om arbetet kan föras över till samtliga förskoleenheter.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel medarbetare som gått utbildning kring att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, konsekvenser av det och hur man kan prata om detta				50		60 %	Tas fram av nämnden	2018
Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper				50		60 %	Tas fram av nämnden	2018
Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten				192 st		210 st	tas fram av nämnden	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män som upplever våld i nära relation får skydd och stöd

● Uppfylls helt

Analys

Av 79 familjehemsplacerade flickor och pojkar har familjevården kännedom om att 38 varit våldsutsatta tidigare. 31 av de 38 barnen har tagit emot stöd och 25 av dessa har även tidigare haft stöd i någon form. Några av barnen har inte velat ha stöd eller prata om det inträffade. Det kan också vara händelser långt tillbaka i tiden som de inte vill ta upp igen. Stöd som har erbjudits har varit samtalskontakt på öppenvården, stödgrupper och kuratorskontakt.

Ärendemängden hos relationsvårdsteamet, RVT, har minskat från 140 i början av 2017 till 69 i augusti 2018. Hittills under året har 37 placeringar gjorts i skyddat boende med 28 medföljande barn. Rutinerna för handläggning har setts över under perioden. En erfarenhet är att långa placeringar på skyddat boende kan försvåra personens fortsatta planering mot ett självständigt liv utan våld. Under perioden har 12 personer gått vidare till självständiga boendeformer. Bo-lotsarna ger stöd och praktisk hjälp med att hitta boende. Rekrytering av ytterligare en behandlingsassistent, som främst ska ge stöd till boende i förvaltningens skyddade jourlägenheter, har påbörjats.

Utredningsenheten har tillsammans med RVT skapat rutiner i syfte att våldet och dess konsekvenser ska belysas bättre i barnavårdsutredningarna. Även familjerätten och RVT samarbetar kring barns delaktighet och rätt till information.

Beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatri har hittills under året uppmärksammat sex fall av våld i nära relationer bland de som söker insatser. För att upptäcka våldsutsatta ställer enhetens medarbetare frågor om hot och våld genom att använda FREDA-kortfrågor. Om det kommer fram att den enskilde varit eller är utsatt för hot och/eller våld i nära relationer lämnas information om var stöd finns att få och medarbetarna försöker motivera den enskilde att ta emot stöd och hjälp. Ett första stöd ges i form av insatsen boendestöd som ger möjlighet till uppföljande stöd och information till den enskilde. För att stärka arbetet planerar beställaravdelningen en halvdag för alla biståndshandläggare för att förtydliga förvaltningens övergripande arbete för att ge stöd till våldsutsatta och förövare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Anpassad och tillgänglig information om stöd och hjälp sprids till hushåll och till stadens egna och andra aktörers verksamheter	2018-05-02	2018-12-31	
Implementera Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.	2017-01-01	2018-12-31	
Medarbetare i socialtjänst, skola, förskola, kultur- och idrottsverksamhet har kunskaper om barn som upplever våld i nära relationer och våldets konsekvenser, är medvetna om anmälningsplikten och frågar om våldsutsatthet	2018-05-02	2019-12-31	
Ny arbetsmetod för brukare med intellektuella/ psykiska funktionsvariationer utvärderas och implementeras inom ramen för Viktig Intressant Person (V.I.P.).	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Relationsvårdsteamet ska återuppta den förvaltningsövergripande nätverksgruppen kring våld i nära relation med specialkompetenser från olika avdelningar	2018-04-12	2018-08-31	
Rätten till en obruten skolgång för alla barn säkerställs och barn i skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka från ankomst till boendet	2018-05-02	2018-12-31	
Rätten till förskola säkerställs för barn i skyddat boende där det är möjligt utifrån en bedömning av säkerhet och barnets bästa	2018-05-02	2018-12-31	
Socialtjänsten gör en strukturerad hot- och riskbedömning i alla ärenden som rör våldsutsatthet. Vid hedersrelaterat våld och förtryck används ett bedömningsinstrument anpassat för detta	2018-05-02	2018-12-31	
Socialtjänsten säkerställer att barn som upplevt hedersrelaterat våld och förtryck vid behov erbjuds stödsamtal eller annat lämpligt stöd på kort och lång sikt	2018-05-02	2018-12-31	
Socialtjänsten säkerställer att barn som upplevt våld i nära relationer vid behov erbjuds stödsamtal eller annat lämpligt stöd på kort och lång sikt	2018-05-02	2018-12-31	
Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvård samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda våldsutsatta stockholmare	2018-05-02	2018-12-31	
Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda barn som upplevt våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck	2018-05-02	2018-12-31	
Staden samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda våldsutövare	2018-05-02	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna har rutiner för att motivera personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck till att ta emot stöd för att upphöra med våldet	2018-05-02	2018-12-31	
Stadsdelsnämnderna har rutiner för att motivera personer som utövar våld i nära relation till att ta emot stöd för att upphöra med våldet	2018-05-02	2018-12-31	
Utformningen av det våldspreventiva arbetet anges i lämpligt policydokument i verksamheten, exempelvis likabehandlingsplan eller motsvarande	2018-05-02	2018-12-31	
Våldsutsatta vuxna i behov av skyddat boende som har medföljande barn erbjuds barnanpassat skyddat boende	2018-05-02	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Jämställdhet

Grupp och servicebostäderna har fördjupat sig i varför fler kvinnor än män deltar på den återkommande gruppaktiviteten Hälsoträffen, där deltagarna erbjuds rörelse till musik. Mellan januari och maj har 51 brukare deltagit, varav 42 var kvinnor och 9 män. Analysen har visat att verksamheten behöver undersöka ytterligare aspekter så som om det finns föreställningar

inom verksamheten om vad kvinnor respektive män är intresserade av och om detta leder till att inte alla brukare tillfrågas att delta. Verksamheten kommer också ytterligare undersöka brukarnas önskemål av hälsobefrämjande aktiviteter samt motionsvanor.

Tillgänglighet

Funktionshinderperspektivet ska säkras i alla nämndens tjänsteutlåtanden, där så är relevant. Förvaltningen har infört en ny arbetsordning där för frågan relevanta ärenden som ska behandlas av nämnden skickas till funktionshinderrådet och pensionärsrådet innan förvaltningen påbörjar arbete med att skriva tjänsteutlåtandet. På så vis har råden möjlighet att komma med inspel tidigare i processen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				90 %		90 %	88 %	2018
Andel nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				89 %		90 %	90 %	2018
Andel nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				79 %		81 %	88 %	2018
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				92 %		92 %	89 %	2018
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				86 %		87 %	tas fram av nämnden	2018
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				82 %		82 %	77 %	2018
Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				70 %		70 %	tas fram av nämnden	2018
Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och				92 %		92 %	91 %	2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
service till personer med funktionsnedsättning)								

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män lever ett självständigt liv oavsett funktionsförmåga

 Uppfylls helt

Analys

Som ett led i att öka delaktigheten i samhället har samarbetet med Spårvägens IF och Stockholm Maraton fortsatt. Brukare deltog som funktionärer under Stockholm maraton i juni och aktiviteten var mycket uppskattad.

En boendegrupp har bildats på beställarenheten för funktionshinder och socialpsykiatri för att möjliggöra en specialisering och ökad kunskap för de olika boendeinsatserna, vilket i förlängningen bland annat innebär att den enskilde beviljas boendeinsatser som syftar till möjlighet att leva ett självständigt liv. Den enskilde formulerar, utifrån sin förmåga, individuella mål med insatsen. Målbeskrivningarna blir individuellt anpassade utifrån den enskildes förutsättningar för bostadskarriär. Genom detta arbetssätt uppmärksammas möjlig bostadskarriär. Boendegruppen har egna forum för att samtala kring ärendena.

Brukare från gruppboendena har fått besök av vårdponnyn Dino under sommaren vilket var mycket uppskattat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀ Andelen nöjda omsorgstagare – funktionsnedsättning i egen regi				89,27 %		90 %		2018
♀ Andelen omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs - funktionsnedsättning i egen regi				80,57 %		82 %		2018
♀ Andelen trygga omsorgstagare – funktionsnedsättning i egen regi				86,4 %		92 %		2018

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Beställaravdelningen ska kartlägga biståndshandläggarnas kunskaper om kommunikation utifrån olika funktionsvariationer och identifiera utbildningsbehov.	2018-01-01	2018-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Beställaravdelningen ska utveckla målbeskrivningarna i beställningarna för att underlätta en bostadskarriär för personer med funktionsvariation där det är möjligt.	2018-01-01	2018-12-31	
Implementera Kommunikationsplan för Stockholms stad	2018-01-01	2018-12-31	
Som ett led i arbetet med handlingsplanen för biståndshandläggarnas arbetssituation ska de två tillfälliga tjänsterna som biträdande enhetschef och biståndshandläggare inom beställarenheten funktionsnedsättning och socialpsykiatri permanentas.	2018-01-01	2018-12-31	
Utveckla arbetet med att underlätta för alla att kommunicera med förvaltningens medarbetare.	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Demokrati och delaktighet

Demokratiundersökningen från 2017 visade att få Stockholmare inom stadsdelsområdet vet hur de ska gå tillväga för att påverka beslut som rör deras närmiljö, med särskilt låga värden för målgruppen kvinnor. För att särskilt nå flickor och kvinnor arbetar förvaltningens stadsdelsmammor uppsökande och driver en mötesplats för kvinnor i Rågsved. Här kan kvinnor träffas, ta del av samhällsinformation, få kontakt med andra verksamheter med mera.

Medborgarkontoret i Rågsved har under april- augusti haft 2 382 besök (58 % kvinnor, 42 % män). Majoriteten av besökarna, 81 %, är från Rågsved, Hagsätra eller Högdalen. Besökarna är främst vuxna mellan 30-64 år.

Dialog med medborgare

Förvaltningen har under perioden arbetat med ett uppdrag om att utreda möjligheterna att inrätta en kulturpark i Snösätra som har sitt ursprung i ett medborgarförslag. Detta har medfört att en arbetsgrupp med representanter från olika förvaltningar inom staden har bildats.

Medborgardialogen kopplad till Östberga kulturhus fortsätter i samarbete med de verksamheter som ska verka i kulturhuset. Dessutom fortsätter förvaltningens dialogarbete i Östberga med fokus på en uppväxt fri från våld. Förtroendeskapandeåtgärder i stadsdelen omfattar Fokus Hagsätra-Rågsved där en medborgardialog om parken Hagdalen i Hagsätra och Rågsved har startat. Målet är att Hagdalen ska bli en trygg park för alla vilket tar sin utgångspunkt i fokusfrågan "Hur blir Hagdalen en trygg park för flickor och kvinnor?". Dialogen är designad med dels öppna möten där allmänheten varit välkommen, dels fokusgrupper som särskilt fångar flickor och kvinnors perspektiv. Processfrågan är vald dels utifrån Trygghetsmätningen 2017 som påvisar att känslan av otrygghet ökat i både Hagsätra och Rågsved, dels utifrån mätning gjord inom Fokus Hagsätra-Rågsved som visade att flickor och kvinnor tar mindre del av det offentliga rummet.

Valdeltagande

Projektet för ökat valdeltagande har hittills utbildat valambassadörer från det lokala föreningslivet och en stor del av verksamheternas personal i stadsdelsområdet. Syftet har varit att öka kontakterna med och nå ut till invånare i högre grad än tidigare och att ta olika tillfällen i akt att informera om valet. Preliminära siffror från valmyndigheten visar att valdeltagandet i Rågsved har ökat till 62 % 2018 jämfört med 2014 då valdeltagandet var 59,6 %.

Valambassadörerna har hittills varit verksamma under Rågsvedsdagen 19 maj, demokratidagen i Högdalen den 2 juni, gårdsfesten i Högdalen den 8 juni, 124-festivalen den 8-9 aug samt Festi –Dalen 10 aug. Under perioden har även stadsdelsmammor och ferieungdomar jobbat med att sprida information i samtalsgrupper och via torgmöten, bland annat på sommartorgsevenemangen. Ung utan pung har anlitats för att ta fram specialskrivet material som framförts vid dessa tillfällen för att hitta nya sätt att prata val på och för att nå nya målgrupper. Många av aktiviteterna under 124-festivalen och Festi-Dalen fokuserades också på demokratifrågor och valdeltagande. Utmaningen består till stor del av att knyta kontakt med invånare och få till ett samtal. Olika metoder har provats och diskuterats av valambassadörerna. Ett skriftligt material har tagits fram riktat till de boende i stadsdelsområdet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor 				40 %		87 %	42	2018
Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö 				22 %		70 %	25	2018

Nämndmål:

Flickor och pojkar, kvinnor och män har dialog och inflytande över nämndens utvecklingsarbete

 Uppfylls helt

Analys

Delaktighet och inflytande

I stadsdelsområdet pågår ett antal medborgardialoger som nämns ovan under kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet.

Demokratidagen anordnades lördagen 2 juni i Högdalen med det övergripande syftet att stärka civilsamhället i stadsdelsområdet. Till demokratidagen bjöds föreningar in för att presentera sina verksamheter och nå fler intresserade invånare samt att knyta kontakter med varandra. Ett tiotal föreningar deltog, teatergruppen Ung utan Pung spelade upp en föreställning och lokala politiker fanns på plats för att svara på frågor. På Fria teatern hade stadsledningskontoret en

presentation av sin rapport om kvinnors makt och inflytande i Stockholms stad.

Förvaltningen har under perioden arbetat för att förbättra kommunikation bland annat genom bättre skyltning vid olika projekt i den offentliga miljön.

Under verksamhetsåret har områdesmöten genomförts i Dalen, Rågsved och Stureby.

Förvaltningen har under perioden deltagit i ett antal samrådsmöten för olika stadsutvecklingsprojekt. Förvaltningen var medarrangör för invigningen av Årstaskogens och Årsta holmars naturreservat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀ Valdeltagande i Rågsved						62 %		2018
Analys Preliminära siffror från valmyndigheten visar att valdeltagandet i Rågsved har ökat till 62 % 2018 jämfört med 2014 då valdeltagandet var 59,6 %.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen ska upprätta en aktivitetsplan för ökat valdeltagande.	2018-01-01	2018-12-31	
Utveckla användandet av informationskanaler som exempelvis sociala medier	2017-01-01	2018-12-31	
Utveckla flickor och pojkars demokratiska delaktighet och inflytande	2017-01-01	2018-12-31	
Analys Förvaltningen har under perioden genomfört fokusgrupper med elever med särskild fokus på målgruppen flickor i åldern 10-17 år, inom ramarna för parkutvecklingen i Hagdalen.			
Utveckla intern samverkan	2017-01-01	2018-12-31	
Utveckla metodstöd för medborgarförslag och inkomna synpunkter utifrån ett jämställdhets- och barnperspektiv	2017-01-01	2018-12-31	
Öka och stärka samarbetet med föreningslivet	2017-01-01	2018-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppfylls.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel elektroniska inköp	66 %			68 %	68 %	65 %	Tas fram av nämnden	Tertial 2 2018

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2017	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram				100 %		85 %	85%	2018

Nämndmål:

Den offentliga upphandlingen utgör ett strategiskt verktyg för utveckling av verksamheterna i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Aktiviteter, roller, mandat och ansvar i inköpsprocessen förtydligas genom den processbeskrivning som tagits fram på central nivå implementeras inom förvaltningen.	2017-01-01	2018-12-31	
Ett förvaltningsgemensamt arbetssätt för prioritering och genomförande av avtalsförvaltning implementeras utifrån framtaget stöd för prioritering och planering av uppföljning.	2017-01-01	2018-12-31	
Förvaltningen ska under verksamhetsåret i samverkan med andra stadsdelar utreda möjligheten att upphandla parkskötseln på ett nytt sätt som ska säkerställa en högre kvalitet på skötseln.	2018-01-01	2018-12-31	

Uppföljning av ekonomi

Uppföljning av driftbudget

Årsprognosen visar ingen avvikelse mot budget efter resultatöverföring. Före resultatöverföring är prognosen ett underskott om 6,7 mnkr. Resultatenheterna prognostiserar underskott och beräknar att använda 6,7 mnkr ur resultatfonderna. Underskotten för resultatenheterna beror i huvudsak på minskad beläggning inom hemtjänst, vård och omsorgsboende samt färre inskrivna barn i förskolan än beräknat.

Totalt för året prognostiseras nettokostnaderna till 2 339,6 mnkr. För kostnaderna prognostiseras totalt 2 899,7 mnkr och för intäkterna 560,1 mnkr. Prognosen inkluderar beräknade prestationsförändringar och begärda budgetjusteringar om 10,9 mnkr.

För investeringar prognostiseras ingen avvikelse mot budget. Prognosen inkluderar begärda budgetjusteringar om 5,1 mnkr som avser trygghetsskapande åtgärder 4,8 mnkr och klimatinvesteringar 0,3 mnkr.

Det ekonomiska läget är ansträngt och underskott prognostiseras inom omsorg om personer med funktionsnedsättning om 18,9 mnkr och inom socialpsykiatri om 4,3 mnkr. Förvaltningen arbetar med underskottet inom dessa områden och åtgärder har vidtagits för att minska underskotten.

Riktvärdet för augusti är 66,7 procent. I ovanstående tabell, i kolumnen Bokfört 31/8 ingår

periodiserade kostnader och intäkter med netto 47,5 mnkr. Periodiseringar har gjorts i ekonomisystemet, i enlighet med anvisningar för månadsbokslut. Kostnader periodiseras till största del på grund av eftersläpning av framför allt vård- och omsorgsfakturor. Intäkter periodiseras i huvudsak för erhållna statliga medel samt projektmedel som ännu inte förbrukats.

Verksamhet, netto mnkr	Budget*	Bokfört 31/8	%	Prognos årsutfall	Avvikelse före res.fond	Förändr res.fond**	Avvikelse efter res.fond	Avvikelse VB 2017
Nämnd och administration	64,6	43,0	66,5%	63,2	1,4	0,0	1,4	-2,0
Individ- och familjeomsorg	262,5	162,8	62,0%	265,8	-3,3	1,0	-2,3	-26,0
varav barn och unga	153,9	87,3	57,0%	153,9	0,0	0,0	0,0	-14,5
varav vuxna	44,8	28,7	64,1%	43,8	1,0	0,0	1,0	-4,9
varav socialpsykiatri	63,8	46,8	73,3%	68,1	-4,3	1,0	-3,3	-6,6
Stadsmiljö	33,3	18,5	55,5%	32,3	1,0	0,0	1,0	3,4
varav räntor, avskrivningar	9,8	5,3	54,6%	9,8	0,0	0,0	0,0	1,7
Förskola	545,4	371,1	68,0%	536,5	8,9	3,0	11,9	16,0
Äldreomsorg	767,1	519,1	67,7%	764,3	2,8	2,7	5,5	2,6
Funktionsnedsättning	425,5	290,5	68,3%	444,4	-18,9	0,0	-18,9	-3,0
Fritid och kultur	58,5	31,6	54,0%	57,1	1,4	0,0	1,4	6,1
Arbetsmarknadsåtgärder	27,1	23,8	87,7%	27,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Ekonomiskt bistånd	148,9	98,2	66,0%	148,9	0,0	0,0	0,0	3,2
varav handläggning	44,1	29,5	67,0%	44,8	-0,7	0,0	-0,7	-4,9
Summa	2 332,9	1 558,6	66,8%	2 339,6	-6,7	6,7	0,0	0,2
Investeringar	42,6	4,3	10,1%	42,6	0,0	0,0	0,0	7,0
Investeringar maskiner och inventarier	12,6	8,2	65,1%	12,6	0,0	0,0	0,0	6,6
Investeringar	55,2	12,5	22,6%	55,2	0,0	0,0	0,0	13,6

*Budget inkl. förväntade prestationer och budgetjusteringar.

**(+) enheterna har underskott och hämtar från fonden, nämndens resultat ökar.

(-) enheterna har överskott och lämnar till fonden, nämndens resultat minskar

Generalschablonen

Ett balanskonto för Migrationsverkets statsbidrag ”Generalschablon” innehåller 9,5 miljoner kronor i augusti månad för medel utbetalade 2017 och 2018. Utgångspunkten för bidraget är att det ska gå till kommunens ökade kostnader i samband med etablering och introduktion av nyanlända med uppehållstillstånd. Ekonomiskt bistånd men även övriga verksamhetsområden kan bli påverkade mer eller mindre beroende på specifika behov hos de nyanlända vilket medför ökade kostnader. Sedan tidigare har generalschablonen som tilldelats nämnden 2016 realiserats i driftbudgeten för olika tjänster inom avdelning kultur, fritid och demokrati samt individ och familjeomsorg vuxna.

Efter att nämnden beslutade om verksamhetsplan för 2018 har kommunstyrelsen och

kommunfullmäktige beslutat om nedanstående budgettillägg.

Driftverksamhet	Budgetjustering 2018
Hemlösa	1,2
Giffri förskola	0,8
Demokrati- och utvecklingsmedel	3,6
Trygghetsmedel	3,6
Sommarkolloverksamhet	1,5
Kommunalt bostadsbidrag	0,3
Tomgångshyror	0,5
Årstaskogens naturreservat	1,1
Lönesatsning	1,8
Boplatser	0,3
Totalt	14,7

Investeringar	Budgetjustering 2018
Klimatinvesteringar	10,4
Tygghetsinvesteringar	8,5
Maskiner och inventarier	9,4
Totalt	28,3

Kommentarer per verksamhetsområde

Administration

Administrationen prognostiserar ett överskott om 1,4 mnkr vilket främst beror på vakanta tjänster och medel som reserverats i budget 2018 för eventuella underskott.

Individ- och familjeomsorg och socialpsykiatri

Verksamhetsområdet prognostiserar ett underskott efter resultatöverföring motsvarande 2,3 mnkr.

Barn och unga

Prognosen för individ och familjeomsorg barn och unga är budget i balans. Det är en positiv utveckling jämfört med minus 14,6 mnkr i bokslutet för 2017. Avdelningen har under lång tid medvetet arbetat med att öka kostnadsmedvetenheten vid handläggning av ärenden vilket är en stor anledning till den positiva utvecklingen. Effekten av en ökad kostnadsmedvetenhet är minskning av placeringskostnaderna både på institutioner och i familjehem. Kostnaderna för placeringar har varit i fokus under en längre period och i jämförelse med första halvåret 2017 har kostnaderna för 2018 minskat med 9,4 mnkr till 21,7 mnkr, exklusive kostnader för ensamkommande barn.

Utöver handläggningen har Migrationsverket retroaktivt fördelat ut statsbidrag för ensamkommande flyktingbarn avseende 2016 och 2017 om 10,0 mnkr mer än vad som periodiserades vid bokslutet 2017. Vid bokslut används försiktighetsprincipen att periodisera cirka 85% av alla intäkter som förväntas att komma in från Migrationsverket. Viktigt att tänka

på är att motsvarande kostnader 2016 och 2017 har försämrat verksamhetens resultat då när statsbidragen ej har fördelats aktuellt budgetår.

Statsbidraget är ej samma bidrag som generalschablonen.

Vuxna

Individ och familjeomsorg vuxna prognostiserar ett överskott om 1,0 mnkr. Bakgrunden till den positiva prognosen är ett fortsatt kontinuerligt arbete i verksamheten med att öka kostnadsmedvetenheten vid handläggning av ärenden samt minskning av kostsamma placeringar vilket hänger ihop med en högre nyttjandegrad av mindre kostsamma försöks- och träningslägenheter i förvaltningens regi.

Ärende	dec-17	jun-18	jul-18	Totalt jun-jul	Antal pojkar jun-jul	Antal flickor jun-jul
Startat under period	91	83	56	139	82	57
Avslutat under period	64	71	82	153	87	66

Socialpsykiatri

Verksamhetsområdet prognostiserar ett underskott om 4,3 mnkr före resultatöverföring och ett underskott om 3,3 mnkr efter resultatöverföring.

Beställare

Beställarenheten prognostiseras ett underskott om 3,3 mnkr som beror på ökade kostnader för beviljade insatser. Beställaravdelningen arbetar kontinuerligt med att öka kostnadsmedvetenheten vid handläggning av ärenden. Trenden har varit lägre kostnader mellan januari och maj medan det har varit en oförändrad trend i juni, juli och augusti.

Utförare

Utförarna prognostiserar ett underskott om 1,0 mnkr före resultatöverföring och en budget i balans efter resultatöverföring. Olika åtgärder genomförs för att minimera underskottet varav effektivare schemaläggning och schemaändringar är avgörande.

Stadsmiljö

Stadsmiljö prognostiserar ett överskott om 1,0 mnkr, vilket motsvarar den buffert som avsattes i budgeten för att täcka andra verksamheters eventuella underskott. Parkdriften prognostiseras ligga något över budget medans barmarksrenhållning beräknas ligga något under budgeten. Personalkostnaderna är i balans.

Förskola

Verksamheten beräknar ett överskott efter resultatöverföring om 11,9 mnkr. Överskottet består i huvudsak av 10,0 mnkr som reserverats i budget 2018 för eventuella underskott. Ytterligare cirka 2,0 mnkr beräknas som överskott till följd av lägre lokalkostnader.

Resultatenheterna prognostiserar att använda 3,0 mnkr ur resultatfonderna. Uttaget ur fond beror främst på ett minskat antal barn. En förklaring till det är att det på våren går fler äldre barn (4-6år) på förskolorna jämfört med hösten och att intaget av nya barn inte har motsvarat det antal barn som börjat i skolan och att det är svårt att fullt ut anpassa personalantal till denna minskning. För att underlätta personalplanering kommer prognosarbetet att utvecklas. Det görs i samarbete mellan köhandläggare, förskolechefer och controller.

Förvaltningen bedömer att barnomsorgsgarantin kommer att uppfyllas under året. Behovet av platser inom förskolan ses kontinuerligt över och bedöms kunna tillgodoses inom stadsdelsområdet. Ersättning för barnomsorgsgarantin förväntas bli 3,6 mnkr.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att hålla en hög andel förskollärare i verksamheten.

Nyckeltal	Snitt 2017	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti
Antal barn	3 596	3 673	3 714	3 734	3 755	3 759	3 633	3 496	3 440
Antal avdelningar	225	227	228	232	232	232	231	231	231
Snitt barngrupp	15,7	16,2	16,3	16,0	16,1	16,1	15,6	15,9	15,0
Antal barn per anställd	4,8	4,8	4,9	4,8	4,9	4,9	4,8	4,7	4,7
Andel förskollärare, %	38,0%	37,5%	37,2%	38,5%	37,9%	37,6%	38,4%	38,6%	39,7%

Äldreomsorg

Verksamheten beräknar ett överskott om 5,5 mnkr efter resultatöverföring. Före resultatöverföring är överskottet 2,8 mnkr. Resultatenheterna och intraprenaderna prognostiserar underskott och beräknar att minska sina fonder med cirka 2,7 mnkr.

Beställare

Beställarenheten visar på ett underskott vilket främst beror på att vård- och omsorgsinsatserna överskrider de budgeterade insatserna inom hemtjänsten, dagvården och vård- och omsorgsboendena. Antalet utförda hemtjänsttimmar i ordinärt boende (egna hemmet) av beviljade timmar är högre än beräknat i budgeten. Antal beviljade dagar inom dagvården är högre än budgeterade dagar för perioden. Antal personer med beviljade insatser inom äldreboende har ökat under året och överstiger budgeten. Däremot ser behovet av helårsplatser för boende annorlunda ut då det minskar inom servicehusen både avseende antal boende och hemtjänsttimmar.

Inom enheten har en översyn av de placeringar/beviljade insatser i form av vård- och omsorgsboende som skett under sommaren genomförts för att säkerställa att rätt beslut har fattats. Översynen visar att det har varit ett ökat behov, flera äldre med demens diagnos än beräknat har behov av detta. Alla beslut gällande vård- och omsorgsboende sker i samråd med biträdande enhetschef och metodstödare för att säkerställa att lagar och riktlinjer följs. Antalet ansökningar om vård- och omsorgsboende från andra kommuner har inte påverkat det ökande antalet beslut gällande vård- och omsorgsboende.

Enheten vidtar riktade åtgärder gällande uppföljning av ärenden med många beviljade timmar inom hemtjänst och timmar inom servicehus för att säkerställa att rätt antal timmar utifrån behov beviljas samt att förändringar i form av minskat behov är i enlighet med beslutet. Det pågår en aktiv uppföljning av beviljade timmar, tänkt att resultera i en mer jämlik biståndsbedömning, mellan privata utförare och utförare i egen regi. Privata utförare beviljades i snitt 42,0 timmar per ärende i början av året och 40,4 timmar i genomsnitt per ärende mellan januari och juli. Egen regi har beviljats 31,2 timmar i snitt mellan januari och juli.

Äldreomsorgens biståndsenhet har genomgått en omorganisation med syfte att säkerställa

kontinuerliga individ- och ekonomiuppföljningar.

Förväntad kostnadsminskning i samband med nya avtalade priser för turbundna resor som gäller från och med mars har uteblivit. Turbundna resor avser främst resor till och från biståndsbedömd dagvård och beräknas uppgå till cirka 7,1 mnkr i år jämfört med utfallet om 7,2 mnkr 2017.

I prognosen för helåret ingår tomgångshyror med cirka 4,6 mnkr. Servicehusen svarar för 67,3 % av dessa kostnader vilket är en ökning jämfört med förra året (63,9 %).

Utförare

Hemtjänst- och servicehusutförare visar ett prognostiserat underskott. I snitt är andelen utförda hemtjänsttimmar av beviljade timmar 83,0 % hittills i år. Stureby hemtjänsts utförandegrad har varit högre och räknar därför med ett överskott. Servicehusen och Mårtensgårdens vård och omsorgsboende har haft en mycket låg beläggning, 83,0% respektive 84,2%, vilket förklarar underskotten. Förutom Mårtensgården räknar vård- och omsorgsboendena med ett överskott då man haft en relativt hög beläggning på cirka 96,5% hittills i år.

En serie olika åtgärder planeras och genomförs inom hemtjänsten för att öka utförandegraden, såsom effektivare schemaläggning, schemaändringar, närmare dialog med biståndshandläggare kring avböjda besök samt översyn av hemtjänstens ledning och administration. Servicehusen anpassar bemanningen till beställda insatser.

Nyckeltal	Snitt 2017	Budget 2018	Snitt jan t.o.m. juli	Varav kvinnor	Varav män
Vård- och omsorgsboende	516	504	519	68%	32%
Servicehus	255	245	225	69%	31%
Hemtjänst, utförda dagtimmar	44 777	43 424	44 581	72%	28%

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

För hela verksamhetsområdet prognostiseras ett underskott om 18,9 mnkr efter resultatöverföring.

Beställare

Beställarenheten prognostiserar ett underskott om 18,9 mnkr. Underskotten beror främst på att det tilldelade fasta anslaget som ska täcka kostnader för insatser enligt socialtjänstlagen och vissa övriga kostnader ej tillräckligt täcker individuella kostnader. Under året har bland annat ett antal personer med omfattande omvårdnadsbehov/personlig assistans flyttat in i stadsdelen. Detta medför ökade och höga kostnader som inte ryms inom det fasta anslaget. Utöver dessa ärenden påverkar även höga kostnader för turbundna resor den ekonomiska prognosen.

Kostnaden för turbunda resor är fortsatt mycket hög och påverkar det ekonomiska resultatet negativt. Se vidare information om turbundna resor i bilaga *Åtgärdsplan och orsaksredovisning av underskott inom beställarenheten funktionsnedsättning*.

Inom prestationsrelaterat har kriterierna för ersättning utifrån särskild redovisning ändrats, bland annat när det gäller ärenden med dubbelbemanning och ersättning har tagits bort för personer som deltar på deltid inom daglig verksamhet. Dessa förändringar har påverkat

budgetutfallet negativt och försämrat prognosen. Ett antal personer har även fått större stöd och omvårdnadsbehov och det är för tidigt att erhålla ersättning för detta från bedömningskansliet. Detta bevakas av enheten inför kommande avstämmningar.

Beställaravdelningen arbetar kontinuerligt med att öka kostnadsmedvetenheten vid handläggning av ärenden och har tagit fram en handlingsplan över olika åtgärder för att hantera underskott inom enheten. Handlingsplanen redovisas i bilaga *Åtgärdsplan och orsaksredovisning av underskott inom beställarenheten funktionsnedsättning*.

Utförare

Resultatenheterna prognostiserar en budget i balans.

Verksamhet (helårspersoner)	VP 2018	varav kvinnor	varav män	T2 2018
Eget boende med boendestöd	113	51	62	99
Servicebostad	38	20	18	39
Gruppboendestad	113	40	73	114
Barnboende	8	2	6	7
Korttidshem	76	28	48	78
Daglig verksamhet	321	126	195	331
LASS-ärenden	141	52	89	126
KTT	52	27	25	48
Summa	862	346	516	842

Fritid och kultur

Förvaltningen beräknar ett överskott om 1,4 mnkr som reserverats för att täcka andra verksamheters eventuella underskott.

Ekonomiskt bistånd

Totalt prognostiseras en budget i balans. Antalet bidragshushåll har minskat i jämförelse med 2017 och det utbetalda bidraget visar en liten minskning i jämförelse med 2017.

Nyckeltal	Snitt 2017	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Snitt jan-maj	Juni	Juli	Aug
Antal bidrags-hushåll	1 113	1 114	1 087	1 085	1 105	1 083	1 095	1 048	1 041	1 067
Antal ungdomar <25 år	103	111	107	104	116	109	109	105	105	117
Utbetalt bidrag, mnkr	10,80	10,71	11,03	10,85	10,75	10,61	10,80	10,82	10,38	10,63
Utbetalt bidrag för boendekostnad, mnkr	0,7	0,6	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,8	0,6	0,6
Medelbidrag, kronor	9 438	9 614	10 147	10 000	9 729	9 797	9 857	10 324	9 970	9 962

Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen för arbetsmarknadsåtgärder visar en budget i balans. Förvaltningens uppdrag är att ta emot totalt 1 600 ferieungdomar, 1 300 ungdomar under sommarperioden och 300 ungdomar under en vecka på höstlovet. Förvaltningen har erbjudit 1 488 ungdomar feriearbete under sommaren och 1 273 har skrivit på anställningsavtal varav 610 är flickor och 663 är pojkar, vilket totalt beräknas kosta 18,3 mnkr inklusive pension till ferieungdomarna, projektledare till sommarfestivalen samt administrativ hjälp. Finansieringen av kostnaderna för ferieungdomarna fördelas i budget mellan arbetsmarknadsåtgärder och de verksamhetsavdelningar som sysselsätter ferieungdomarna.

Resultatenheter

För årets resultat prognostiserar resultatenheterna ett underskott och beräknas använda 6,7 mnkr ur fonderna och därmed prognostiseras 37,7 mnkr föras över till 2018. Se bilaga 01.

Investeringar

Etapp 1 B av upprustningen av Backens parklek har under perioden färdigställts. Bland annat ingår lekplatsen på platån. Etapp 1 C har påbörjats och den berör ytan som används av parkleksverksamheten.

Upprustningen av Bandängens parklek har under perioden fortlöpt med bland annat restaurering av dammen. Ny handikapptoilet har färdigställts och nytt teknikhus har byggts. Arkitekterna har börjat rita på Etapp 2.

Restaurering av Stackens parklek har slutförts under perioden med ny el grill samt ny tillgänglighetsanpassad lekutrustning.

För 2018 prognostiseras ingen avvikelse mot budget men förvaltningen bedömer att det finns en risk att samtliga investeringar inte kan genomföras under året, bland annat på grund av att branschen är överhettad och det är svårt att få tag i entreprenörer till alla projekt.

Nedan redovisas samtliga investeringsprojekt. RE 18 avser reinvesteringsmedel beviljade 2018. Klimatinvesteringarna uppgår 2018 till 10,4 mnkr och investeringar för trygghetsskapande åtgärder uppgår 2018 till 8,5 mnkr.

Stadsmiljöprojekt	Budget mnkr	Årsprognos mnkr
Backen Östberga	5,0	5,0
Bandängen	0,0	0,0
Grynkvarnsparken	1,0	1,0
Rågdalen	0,8	0,8
TF Hagsätra Effektbelysning mm	1,5	1,5
TF Högdalen Effektbelysning mm	1,0	1,0
TF Rågsved Effektbelysning mm	1,2	1,2
TF Östberga Ädelstenen Trappa	1,4	1,4
TF Östberga Åtgärder efter dialog	1,4	1,4
TF Dalens alle' Effektbelysning + avspärning	1,0	1,0

Stadsmiljöprojekt	Budget mnkr	Årsprognos mnkr
TF Trygghetsskapande åtgärder Örby	1,0	1,0
RE Övrig utrustning	0,4	0,4
RE Övrigt grönt	0,5	0,5
RE Trappor	1,0	1,0
Budget genom fördelningsnyckel	9,9	9,9
Installation av industriavfallsskvarnar förskola	0,0	0,0
LOD åtgärder i parkmark	0,0	0,0
Elcyklar Egen regi	0,4	0,4
LED belysning KFD	0,1	0,1
LED belysning Egen regi	6,6	6,6
LED belysning Förskola	0,9	0,9
LED belysning Förvaltningshuset	0,3	0,3
Byte av vitvaror Kultur Fritid och Demokrati	0,2	0,2
Byte av vitvaror Egen regi	0,2	0,2
Byte av vitvaror Förskola	1,7	1,7
Summa stadsmiljöprojekt	37,5	37,5
Inventarier och maskiner	12,6	12,6
SUMMA	50,1	50,1

Förvaltningen har fått en beviljad budgetjustering för inventarier och maskiner om 9,4 mnkr. För 2018 prognostiseras ingen avvikelse.

Förvaltningen har under perioden arbetat med Grönare Stockholm, dels som representant i den strategiska samordningsgruppen och dels genom att förvaltningen har ansökt om medel för investeringar i stadsdelsområdets parkmiljöer. Förvaltningen har beviljats 6 projekt inom Grönare Stockholm till ett värde av 27,0 mnkr. Grönare Stockholm ska främst användas i de prioriterade områdena som är framtagna i stadsdelens arbete med LUP.

De beviljade projekten inom Grönare Stockholm är: Backen, Bandängen, Hagdalen, perennplanteringar, stadsodling och nyplantering av träd. Budgeten för Grönare Stockholm ligger hos Trafiknämnden och det är även de som fördelar medlen. Strategiska samordningsgruppen bereder medelsfördelningen.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Betydande projekt som inte är investeringar

Omslutningsförändringar

Omslutningsförändringar föreslås med 59,7 mnkr. Det avser ökade intäkter för beviljade projektmedel, vikarieersättning och flyktingbidrag inom äldreomsorgen om 57,5 mnkr, ökade

intäkter för beviljade projektmedel samt försäljning till andra förvaltningar och ökad försäljning inom socialpsykiatri om 12,0 mnkr, ökade intäkter om 5,0 mnkr inom stadsmiljö för beviljade projektmedel, ökade intäkter om 1,3 mnkr inom förskolan för beviljade projektmedel, ökade intäkter om 1,6 mnkr inom kultur fritid och demokrati för beviljade intäkter, minskade intäkter om 16,0 mnkr inom individ och familjeomsorg barn och unga på grund av mindre antal ensamkommande flyktingbarn samt minskade intäkter om 1,7 mnkr på grund av minskat kundunderlag inom området för funktionsnedsättning.

Budgetjusteringar

Budgetjustering begärs om sammanlagt 0,9 mnkr för lokaländamål som avser avveckling av förskolelokal, 0,8 mnkr samt förtidsuppsägning av lokal för öppen förskola, 0,1 mnkr.

Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,6 mnkr för faktiska kostnader för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning.

Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 1,1 mnkr för förbättrings- och skötselåtgärder av det nyinrättade naturreservatet i Rågsved.

Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,3 mnkr för klimatinvesteringar.

Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 4,8 mnkr för trygghetsskapande åtgärder i Högdalen.

Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,7 mnkr för täckning av kostnader i samband med arbete med utsatta EU-medborgare.

Budgetjustering begärs hos kommunstyrelsen med 0,6 mnkr för ökade räntekostnader vid färdigställanden av investeringsprojekt inom verksamhetsområdet Stadsmiljö.

Kapitalkostnad	Budget	Bokfört värde	Prognos	Avvikelse
Avskrivningar	9,3	4,9	9,1	0,2
Internränta	0,5	0,4	1,1	-0,6

Medel för lokaländamål

Budgetjustering begärs om sammanlagt 0,9 mnkr för lokaländamål som avser avveckling av förskolelokal, 0,8 mnkr samt förtidsuppsägning av lokal för öppen förskola, 0,1 mnkr.

Analys av balansräkning

Analys av balansräkning

I nedanstående tabell redovisas jämförelse av intäkter och kostnader med föregående år:

Balansräkning		
Tillgångar	2017-08-31	2018-08-31
Kundfordringar (bl.a. hemtjänst- och barnomsorgsavgifter)	22,1	27,5
Diverse kortfristiga fordringar	137,0	98,5

Balansräkning		
Förutbetalda kostnader (bl. a. hyror) och upplupna intäkter	133,6	64,9
Likvida medel, klientmedel och förskottskassa	0,2	0,2
Summa omsättningstillgångar	292,9	191,1
Anläggningstillgångar	123,5	148,3
Summa tillgångar	416,4	339,4
Skulder och eget kapital	2017-08-31	2018-08-31
Leverantörsskulder	57,4	56,3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	122,9	127,1
Diverse kortfristiga skulder	0,4	2,7
Diverse långfristiga skulder	0,2	0,2
Summa skulder	180,9	186,3
Eget kapital	235,5	153,1
Summa skulder och eget kapital	416,4	339,4

Förvaltningens balansomslutning har minskat med 77 mnkr under perioden sedan 31 augusti 2017.

Tillgångar

Kundfordringar har ökat med 4,6 mnkr. Detta beror på att den interna faktureringen har ökat. De kortfristiga fordringarna och upplupna intäkterna har minskat kraftigt jämfört med föregående år, då ersättning från Migrationsverket har betalats ut. Likvida medel har inte förändrats under perioden. Anläggningstillgångar har ökat med 24,8 mnkr som en följd av ökade investeringar inom Stadsmiljö och parkverksamheten.

Skulder och eget kapital

Leverantörsskulder har minskat något med 1,1 mnkr. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter har minskat med 4,2 mnkr, vilket främst beror på att fler kostnader fakturerats i tid inom äldreomsorgen. Diverse kortfristiga skulder har ökat med 2,3 miljoner och detta beror på inbetalningar från Försäkringskassan som inte har kunnat placeras, avser funktionsnedsättning. Långfristiga skulder är oförändrade. Eget kapital har minskat med 82,4 mnkr som en följd av förändringarna i balansräkningen.

Analys av resultaträkning

I nedanstående tabell redovisas jämförelse av intäkter och kostnader med föregående år:

Resultaträkning	2017-08-31	2018-08-31
Intäkter		
Försäljning och hyror	-210,5	-215,8
Taxor och avgifter	-41,1	-41,5
Bidrag	-136,3	-135,2
Totala intäkter	-387,9	-392,5

Resultaträkning	2017-08-31	2018-08-31
Kostnader		
Direkta verksamhetskostnader	697,0	673,3
varav lämnade bidrag	119,6	118,1
varav köp av huvudverksamhet	577,4	555,2
Personalkostnader	943,9	976,3
Övriga verksamhetskostnader	189,5	214,2
varav lokal- och fastighetskostnader	143,3	155,0
Övriga kostnader	94,7	86,9
Övriga finansiella intäkter och kostnader	0,2	0,3
Totalt kostnader	1 925,3	1 951,0
Resultat	1 537,3	1 558,5

Taxor, avgifter och bidrag

Intäkterna har under 2018 ökat med 5,3 mnkr jämfört med samma period föregående år. Detta beror till största delen på en ökad försäljning av verksamhet till andra förvaltningar. Taxor och avgifter är oförändrad.

Direkta verksamhetskostnader

Minskade kostnader jämfört med samma period föregående år förklaras främst av minskat antal placeringar inom individ och familjeomsorg barn och unga, men även minskade placeringskostnader för individ och familjeomsorg vuxna. Inom förskolan har kostnaderna ökat med anledning av öppnandet av ett flertal nya förskoleavdelningar.

Personalkostnader

Personalkostnaderna har ökat på grund personal till de nya förskoleavdelningarna, samt årets lönerevision.

Övriga verksamhetskostnader

Den största ökningen avser hyreskostnader för förskoleverksamhetens nya avdelningar, men även ökade hyreskostnader för försöks- och träningslägenheter inom individ och familjeomsorg vuxna.

Övriga kostnader

Att de övriga kostnaderna har minskat beror i huvudsak på minskade transportkostnader inom verksamheten för funktionsnedsättning.

Finansiella intäkter och kostnader

I denna post ingår alla ränteintäkter och räntekostnader. Räntekostnaden har ökat då investeringarna har ökat under perioden.

Övrigt

Synpunkter och klagomål

Avdelning	Förskola	KFD	lof BoU	loF vuxna	Egen regi	Beställaravd
Antal beröm	117	95	420	4	212	1
Antal synpunkter/klagomål inlämnade av:						
Brukare	83	5	11	21	91	1
Anhörig			2	5	62	2
Annan	2	3	1	5	50	1
Summa						
	85	8	14	31	203	4
Kategorier						
Bemötande	19		1	10	24	1
Tillgänglighet		7	0	16	14	1
Kontinuitet			0	1	3	1
Kompetens	9		2	0	0	0
Brister i information	16		3	4	2	0
Utebliven/försenad insats			4	4	33	2
Felaktigt utförd insats	4		2	4	17	0
Felaktigt beslut	4		1	5	1	0
Fysisk miljö	17	4		0	7	0
Annat	11			0	57	1

Avdelning förskola

Beröm har inkommit om arbetet med de äldsta barnen. Det har handlat om arbetet med flickors och pojkars självständighet samt arbetet med barnkonventionen och likabehandling. Beröm har också handlat om trygghet, mat, regelbunden utevistelse, information och en bra sommarverksamhet.

Klagomålen har bland annat handlat om bristande information, bemötande och hettan på sommaren. I vissa fall har förskolans ledning haft möte med vårdnadshavare för att få veta mer om vilka förbättringar de vill ska genomföras. Uppföljningsmöten är också inbokade. Återkoppling på klagomål har också skett via mail, på informationsmöten och i informationsbrev. En del gårdar har utrustas med solskydd på grund av hettan.

En del klagomål har tagits upp på APT eller andra mötesforum.

Individ och familjeomsorgen barn och unga

Majoriteten av de beröm som inkommit är inom öppenvården och då främst till behandlarna inom Relationsvårdscentrum sydost (RVCS) eller till Ungdomsmottagningen. Klagomålen som inkommer är från brukare och gäller främst utebliven/försenad insats. Alla brukare som lämnar klagomål får återkoppling från enhetschef.

Individ och familjeomsorgen vuxna

Beröm som inkommit har bland annat handlat om SIG:s tillgänglighet och stödet som ges där, om andra kommuner och stadsdelsförvaltningar som gett beröm för arbetet med Globenmodellen. De flesta klagomål har gällt tillgänglighet. Återkoppling har gjorts till den som klagat och klagomål har i de flesta fall behandlats på APT. Vid klagomål på bemötande har biträdande enhetschef och medarbetare haft gemensamt besök med den som klagat. I de fall det bedömts lämpligt har byte av socialsekreterare gjorts. Vid klagomål på tillgänglighet har till exempel samtal förts om medarbetarens arbetssituation.

Avdelning egen regi

De beröm som mottagits handlar om att brukare känner sig trygga och nöjda med utförandet. Personalen beskrivs som engagerade och ger bra bemötande. Klagomålen har främst handlat om synpunkter på utförda insatser. Enhetschef återkopplar alltid till den som framfört klagomålet och åtgärddar vid behov.

Avdelningens kostenhet får in beröm dagligen i restaurangen för hur maten smakar och det goda bemötandet. De klagomål som inkommit har bland annat handlat om matens konsistens och svåröppnade matlådor.

Beställaravdelningen

De beröm som kommit in till avdelningen har handlat om ett gott och professionellt bemötande från biståndshandläggare. Klagomålen har sammanfattningsvis handlat om att man är missnöjd med beslut, bemötande och utförande.

Övrigt

Brukarundersökningar, inspektioner, granskningar

Resultaten från årets brukarundersökning i förskolan, visar att nöjdheten generellt sett har minskat. Samma trend gäller totalt för stadens kommunala förskolor. Trots minskningen visar enkätsvaren för förvaltningens förskolor på ett bra resultat. KF indikatorn mäter andelen nöjda (betyg 4+5) svar på frågan *Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola* och mäts i skalan 0-100. Indikatorn har gått ner från 87 till 84 men ligger i paritet med stadens resultat som är 85 jämfört med 88 föregående år.

Skillnader finns mellan förskolorna i stadsdelsområdet. Det gäller även mellan olika förskolor inom samma enhet. Enheterna analyserar resultatet både på enhets- och förskolenivå och vidtar eventuella åtgärder. Varje enhet tar fram en handlingsplan utifrån årets resultat där styrkor och utvecklingsområden lyfts fram. Förskolor som fått under 70 % i det sammanfattande omdömet ska ta fram en särskild handlingsplan. Resultatet i respektive enhet kommuniceras med vårdnadshavarna under året. Skillnaderna i resultatet mellan vårdnadshavare till pojkar eller flickor är marginella på övergripande nivå och generellt är de båda grupperna lika nöjda. Dock finns det variationer mellan enskilda förskolor som varje enhet får ta med i sin analys av resultaten. Brukarundersökningen kommer också tas upp på resultatdialogerna.

Redovisning av genomförda egenkontroller/internkontroller

En egenkontroll har genomförts inom försörjningsstödet. I en majoritet av ärendena framgår

barnens situation. En klar förbättring ses när det gäller att dokumentera barnens fritid/fritidsintressen. Utvecklingsområden är bland annat att, i ärenden som har andra myndighetskontakter, dokumentera varför de ha kontakterna och hur planeringen ser ut för det. Andra utvecklingsområden är att dokumentera att frågor ställts om våld i nära relation och att följa upp arbetet med förändringsplaner.

Internkontroll som gjorts av utbetalat försörjningsstöd har bland annat visat på felaktigt ifylld ansökan, hyreskontrakt som saknats, underlag som saknats.

Bobeslut finns i majoriteten av alla ärenden med tillfälliga boende. Barnperspektivet i Bobeslut är ett fortsatt utvecklingsområde.

Internkontroll inom missbruksvården visar förbättringar på alla punkter avseende barnperspektiv/föräldraskap och befintliga SIP:ar i utredningar och journaler.

Avdelning egen regi har genomfört egenkontroller i alla verksamheter vad gäller hantering av privata medel, nyckelhantering, följsamhet av basala hygienrutiner, samt systematiskt brandskyddsarbete för att säkra arbetssätt, metoder och rutiner. Resultatet visar att verksamheterna har inarbetade rutiner.

Förskolor har genomfört barnsäkerhetsronder och skyddsronder.